

2014 m. balandžio 11 d., penktadienis

Nr. 14 (1075) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | F o t o g r a f i j a | K i n a s

Brangūs skaitytojai,

Sulaukus Lietuvos kultūros tarybos kultūros ir meno projektų konkursų rezultatų, dabar labiau nei bet kada mums svarbi Jūsų parama. Skirdami 2 proc. pajamų mokesčio, Jūs tiesiogiai prisidedate prie „7 meno dienų“ išgyvenimo.

Pildydami Valstybinės mokesčių inspekcijos formą FR0512, nurodykite VŠĮ „7 meno dienos“ įmonės kodą 302725178.

Reikalingą formą galima užpildyti interne, Mokesčių inspekcijos tinklalapyje www.vmi.lt (nuorodoje „Formos“ įrašykite FR0512 ir užpildykite PDF formato blanką).

Dėkojame visiems, praėjusiais ir ankstesniuose metais mus palaikiusiems.

3

„Vyšnių sodas“ Jaunimo teatre

4

Stasio Vainiūno konkursui pasibaigus

5

Meno projektas „Nespalvota laisvė“

„Asteroidas“. 2014 m.

Elenos Balsiukaitės-Brazdžiūnienės paroda

Kartu su Ulisu

Nauji filmai – „Groja Liuvinas Deivis“

Živilė Pipinytė

Broliai Ethanis ir Joelis Coenai dažnai kuria filmus apie nevykėlius, žmones, kurie gyvenime nieko nepasieks, nors turi iliuzijų, ambicijų ar net talentą, trumpai tariant, griauna amerikietišką žanrą ir svaionių schemas. Galima sakyti, kad tiems personažams tiesiog nepasi sekė arba kad patys kalti. Filme „Groja Liuvinas Deivis“ („Inside Llewyn Davis“, JAV, 2013) Coenai siūlo pažvelgti vieno tokio personažo vidun. Matyt, neatsitiktinai tai dar bus ir filmas apie neviltį, skausmą, nes juk herojus yra menininkas. Tačiau šiakart Coenai nekūrė tegu ir postmoderniškai keičiančio prasmės pasakojimo apie menininko kelią į šlovę. Filmas ne apie tai.

Liuvinas Deivis neturi nieko – pinigų, namų, draugų, mylimos moters, šviesios ateities, jis nesenai palaidojo savižudį muzikinio dueto partnerių ir netrukus susipyks su agaviku produseriu. Jo solinio albumo „Inside Llewyn Davis“ taip pat nickam nereikia. Liuvinas turi tik savo muziką ir dar tiki, kad ji kam

nors bus reikalinga, bet tas tikėjimas vis labiau atrodo beprasmėkas. Filmas prasideda jau Liuvinui pajutus, kad prisilietė dugno. Pernavojęs draugų namuose, jis užtrenkia duris, ir mylimas draugų katinas Ulis lasa Liuvinio glėbyje. Tai – tik jų abiejų Odisėjos po Niujorką pradžia.

Gatvėje – pilka ir žvarbi 1961-ųjų žiema. Ją pajunti beveik fiziskai, kai Liuvinas (puikus Oscaras Isaacas) nuolat bando sušilti, nes neturi žieminių drabužių. Šalti paryškina ir viša filmą iš kadro nedingstanti niūri ir nejauki šviesa, dažnai apšviečianti tik kadro dalį. Liuvinio pasaulis skendėja bliuzo priebandoje, ir operatorius Bruno Delbonnelis iškart tampa idealiu Coenų bendrautoriu. Liuvinas dar bandys laikinai prisiglausti buvusios mylimosios namuose, bet sužinojęs, kad ji ketina daryti abortą (vaikas gal Liuvin, o gal naujojo merginos partnerio), ten ilgiau neužtruks, leisis kelionė į Čikagą, pas vienintelę vilčią – legendinį impresarijų. Kelyje Liuvinas sutiks buvusią garsenybę narkomaną (John Goodwin) su jau-

nuoliu, kuris nori būti aktoriumi ir klidi apie Niujorke griaudėjantį brolių Mekų „Laivo kalėjimą“.

Liuvinas visąlaik skuba, bet skubėjimas beprasmėkas, neatsitiktinai metro traukinio, taksi ar pakelėivingos mašinos vaizdai tik pabrėžia beviltišką mirties taško situaciją. Regis, gyvenimas vis pameteja Liuvinui išeiti – grįžti į laivyną, susirasti prarastu laikytą vaiką, dainuoti naujame trio, bet Liuvinas nuolat atsisako tokų galimybių, nes jaučia, kad tai – ne jo kelias. Taip nejučiomis pradeda klostytis Liuvinu ir Uliso paralelė, bet Coenai nieko nesulėruoja ir žiūrovams teks patiemis susikurti jos prasmę, juolab kad katinas – toks pat nuostabus, kaip ir visi filmo aktoriai.

Dramaturginė filmo struktūra prasta: „Groja Liuvinas Deivis“ – kelio filmas, jis sudėliotas iš Liuvino susitikimų ir išsišyrimų – su mirštančiu tėvu, savanaude seserimi, bario, kur retkarčiais padainuoja, savininku, kokčiai geraširdžiais Uliso šeimininkais... Kiekvienas susitiki-

NUKELTA | 8 PSL.

Esmė, o ne regimybė

Vakarų Vokietijos radijo simfoninio orkestro koncertas Vilniuje

Vytautė Markeliūnienė

Stiprių simfoninių orkestру gastos mūsų koncertų scenose tebėra retenybė. Kartu jos tampa ir įvykiu – ne tik nuolatiniam koncertų lankytojams, profesionaliems muzikos vertintojams, bet ir mūsų orkestrų nariams (o jų tenka tokiuose koncertuose nemažai sutikti). Šie, dalyvaujami savų orkestrų veikloje kaip tam tikroje rutinoje, po gastroliuojančių orkestrų koncertų, po atidauks žvilgsnio „iš šono“, manyčiau, aptinka galimybę orkestrantų darbe atrasti kur kas daugiau kūrybinio profesionalumo apraiškų ar paskatų pasitempi. Ne, nesinorėtų iškart peikti, kritikuoti Lietuvos simfoninių orkestų, kategoriskai supriešinant su gastroliuojančiais, esą stai kaip turėtumėte groti! Tačiau čia susiklosčiusiomis sąlygomis – kai tėra (grubiai tariant) tik du simfoniniai orkestrai, reguliariai organizuojantys savus koncertinius sezonus, kai beveik nėra kur skleistis konkurenciniam pradui (kaip nuolatinę aukštą interpretacinię ir profesinę temperatūrą skatinančiam pažangos veiksnui), kai po bet kokios kokybės koncerto plojama atsistojaus – mūsų orkestrų interpretacinię gyvensenoje randasi pavojingai nemalonus prieskonis. Tai nereiklumas sau, suklaudintas pasitikėjimas savi, kai kiekvienas profesionalus muzikas turbūt širdies gilumoje suvokia, kas buvo ne taip (juk yra profesionalas!), tačiau publikos opinijsi siūlo savajį vertinimo variantą: et, viskas čia gerai, juk grojate prestižiniame orkestre, kuriam vadovauja legendinis dirigentas. Ir ši tiesa –

Anna Vinnitskaja, Jukka-Pekka Saraste, Vakarų Vokietijos radijo simfoninis orkestras

M. ALEKOS NUOTR.

kartais tikra, o kartais veidmainiškai pateikta, iškreipta, – ilgainiui primeta savo sąlygas. Na ką, vadinas, „praplaukėm“ (atsiprašau už žargoną) šiataip grodami, tad važiuojam taip ir toliau...

Jau antrą kartą Vilniuje viešėjo Vakarų Vokietijos radijo simfoninis orkestras (*West Deutsche Rundfunkorchestra*), įkurtas Kelne dar pokariu, 1947-aisiais. Antrą kartą, 2007 m., ji girdėjome Nacionalinės filharmonijos salėje, diriguojant tuometiniam šio orkestro meno vadovui Semionui Byčkovui. Be jokio aplombu norėtusi prisipažinti, kad tada išgirstas „neabėciliškas“, preciziškas ir pašelusiai gyvas Richardo Strausso „Tilis Ulenšpygelis“ ilgam išgyveno atmintyje, net keista, kad prabėgus 7 metams laiko apnašos šiam išpūdžiu bemaž nepadarė įtakos. Nors per tą laiką kitų stiprių muzikinių išpūdžių tikrai būta.

2010 m. prie WDR simfoninio orkestro vadovo pulto stojo suomų

dirigentas Jukka-Pekka Saraste, jo vadovaujamas orkestras šiakart kovo 31 d. griežė Vilniuje, Nacionaliniam operos ir baletų teatre. Skambėjo Sergejaus Rachmaninovo Antrasis koncertas fortепijonu ir orkestrui c-moll, op. 18, solistė Anna Vinnitskaja. Antroje dalyje – Johaneso Brahmso Antroji simfonija D-dur, op. 73. Vilnietsko koncertų išgyvenimo kontekste Rachmaninovo Antrasis – bene pats populiariausias koncertas, labai dažnai grojamas, tad šis kontekstas diktuoja atitinkamas klausytojo pozicijas: arba labai mėgsti ši kūrinį, arba jį išgirsti skatinamis lyginamasis azertas, arba vilioja kūrinio solistas, arba suvoki ši kūrinį kaip tiesiog siūlomą reikšmingo koncerto programos dalį. Norėtusi pritarti pastarajai pozicijai.

Pianistė A. Vinnickaja – stabili, stipri, virtuoziška solistė, užgrūdinanti nečilinių tarptautinių konkursų įtampos. Be to, sceniškai išraiškinčia, plastika, o muzikiniu požiūriu –

iškalbinga, ansamblinė, taisyklinga. Jos, orkestro ir dirigento „trio“ sąveikavo labai darniai, apgalvotai – kūrinys klostėsi tarsi gera suderintu, iš anksto aptartu ir nugladintu konvencionalių tiesų visuma. Pasiūgėjimo verta buvo dinamikos skali, lyrikos skaidrumas. Klausantis Rachmaninovo Koncerto gal sunkaia buvo aptiki individualią solistės jauseną: virš puikiai organizuotos fortėpijono technikos materijos pakylantį drăsesnės vaizduotės polék, kokią nors netikėtą kūrybinę žiežirbą iškeliančią ištarmę, pranokstančią išprastą fortėpijono pri-gimtį. Tačiau gal tai ir visai natūralu trisdešimtmetei pianistei, kuri išgyvena stabilią sceninę bei techninę laikyseną įtvirtinantį etapą – gebėti nepriekaištingai sugroti serijas to paties kūrinio koncertų, gebeti nesutrikti skirtingų instrumentų, skirtingos akustikos sąlygomis. Ko gero, asmeninio skonio ir potroškių padidintu rečitaliai – dar A. Vinnickajos ateitis.

Na ir stai jau prabyla vien Vakarų Vokietijos radijo simfoninis orkestras, diriguojamas J.-P. Saraste's. J. Brahmso Antroji simfonija – be-ne giedriausias šio žanro kompozitoriaus kūrinys, nuskaistintas skirtingomis lyrikos atošvaitomis, muzika tampanių gamtos vaizdinių tapybos bei žanriško prado įtaigos. Ir iš tikrujų, girdime: nuo pirmų takų panyrama į spalvoms ypač jautrų tapybiškos muzikos pasauli, o šio komponentai liejasi į visumą, kategoriskai nediferencijuojant skirtingos kiekvienos spalvos (tembro) prigimties. Dirigentui ir orkestrui čia svarbiausia – deriniai, sąskambiai, po-

tėpiai. Ir visa tai tampa klausytojui nepaprastai įdomiu išgyvenimui – harmoniniai, choraliniai, unisoniniai dariniai, formaliai esantys antrame plane, artikuliujami reikšmingai. Juk nesant adekvaciālai fonui, nesuspindės į liniją – tema, melodija. Kita vertus, visos instrumentų prigimtys sujungiamos dėl vieno tikslø – dainavimo substancijos. Tad „dainuoja“ net timpanai (pažymėtinės ypatingo muzikalumo ir subtilumo orkestro timpanininkas Peteris Stracke). Atrodo, Antrosios Brahmso simfonijos kitaip atvertas grožis pirmiausiai ir atsišvę preciziškai ištirinėto „fono“ lygmeniu. O kitas svorio centras buvo nukreiptas jau į horizontalių – reikšmingų temų, melodijų – matmenų ir ypač reikškési per vidurinijo ir žemojo registro instrumentų išrasminim. Pastarojo registro muzikinės medžiagos vedliai tapo violončelės ir valtornos, ypatingu būdu sąveikavusios skirtingomis prigimtimis, dar daugiau nei išprasta pasipildžiusios taurios elegancijos, epiškumo, plastiškos retorika.

Beje, elegancija, raiškumas, saiko jausmas, taurumas – tokius epitetus norėtusi pasitelkti aptariant koncerte skambėjusią Brahmso Antrają simfoniją. Na, o šio opuso interpretacijos bruožus apskritai, regis, lémē dirigento J.-P. Saraste's minties koordinacija, pasaulėjauta, laikysena ir labai aiškaus prioritetu suvokimas – svarbiausia esmė, o ne regimybė, fragmentiškas efektas. Bisui suskambėjęs Jeano Sibeliaus „Liūdnas valsas“ („Valse triste“) tai tik paliudijo: net ir miniatiūra meninių matmenių gali prilygti simfonijai. Esmė, o ne regimybė.

Pajusti kūrybos laisvę

Pokalbis su dramaturge ir režisierė Saara Turunen

Saara Turunen

Balandžio 24 d. Lietuvos nacionalinio dramos teatro Mažojoje salėje įvyks pjesės „Sudužusios širdies istorija“ („Broken Heart Story“) premjera. Jos autorė ir režisierė – Saara Turunen (g. 1981). Baigusi Helsinkio teatro akademiją, jaunoji kūrėja šiuo metu dirba kaip dramaturgė ir teatro režisierė įvairiose Suomijos ir kitų šalių scenose. S. Turunen garsėja tiesmuku, kartais net stačiokišku stiliumi, o labiausiai ją dominančius dalykus – moteriškumą, seksualumą ir meną – analizuoją savotiška ir provokuojančia teatrine kalba. Jos pjesės puikiausiai dera žasmė ir agresija, tame pačiame laike ir erdvėje susidurė fantastiškas pasakų ir sintetinis šiuolaikinės populiariosios kultūros pasauliai. S. Turunen kūryba gali vienu metu žavėti ir erzinti, nes poetiniai įvaizdžiai pjesėse neretai pertekiami kasdieniška ir net šiurkščia kalba.

S. Turunen pjesės yra išverstos į

gos „Husets“ teatro rengiamame šiuolaikinių Europos dramaturgų festivalyje bei kūrybinės erdvės „Sala Beckett“ organizuojamose tarpautinėse dramaturgijos kūrybinėse dirbtuvėse Barselonoje.

Pastaruoju metu mūsų teatras vis dažniau žvalgosi į suomių teatro kultūrą. Akivaizdu, kad Jūsų krašte daug įdomių šiuolaikinių dramaturgų. Ar Jūs pati jaučiate suomių dramaturgijos renesansą?

Suomių dramaturgija pastaraisiais metais tikrai tapo reikšmingesnė. Prieš kurį laiką tik keletas režisieriai norėdavo statyti suomių dramaturgų kūrinius, o dabar atrodo, kad visi tik ir ieško naujų suomiškų pjesių. Mano nuomone, tai vyksta dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, keiciasi mokymo sistema, mokytojai skatinia didesnį jaunosis kartos rasytojų savivertės jausmą, antra, keiciiasi kultūrinė atmosfera ir didėja sisidomėjimas dramaturgija. Šie

„Sudužusios širdies istorijos“ skaitymas

NUOTRAUKA IŠ LNDT ARCHYVO

kad pjesės struktūra gali būti tokia, kokią tik aš įsivaizduoju – pavyzdžiui, skalbyklės instrukcijos formos. Tokia mąstymo laisvė man sustikė labai daug įkvėpimo, kurio iki šiol nepraradau.

Kas Jus paskatino rašyti teatrui?

Studijavau audiovizualinę industriją ir scenaristiką, bet netrukus man pasirodė, kad ši specializacija pernelyg komercinė, joje per mažai kūrybos. Taigi išsirau į Teatro akademiją. Palyginti su mano pirmuoju universitetu, kur vyravo daugiau komercinių požiūrių, mokslas čia buvo orientuotas į meninę kūrybą ir gavau kur kas daugiau laisvės. Išsiminu vieno profesoriaus žodžius,

Gana dažnai dramaturgai bando režisuoti savo pjeses, bet nusvyla pirkštus. Ar Jums režisūra artima? Kaip Jūs vertinate tokį profesijų derinį?

Šios profesijos labai skirtingos, bet jas galima suderinti. Kartais dramaturgai, statantys savo pjeses, vertinami kritiškai. Teigiamo, kad jie negali tinkamai atsiriboti nuo savo

NUKELTA | 3 PSL.

Skuduryno estetika

Antono Čechovo „Vyšnių sodas“ Jaunimo teatre

Milda Brukštutė

Režisierius Algirdas Latėnas vėl (jau ketvirtą kartą) émësi Antono Čechovo dramaturgijos. Prisiminus kad ir nuostabiajai Aušros Pukelytës Sonią šio režisieriaus spektaklyje „Dédé Vania“, tai atrodé visai neblogas, o ir šio teatro aktoriams nemažai žadantis sumanymas. Vis dėlto šiam tekste norëtusi pasiaiskinti, kodėl naujausiai režisieriaus spektaklyje „Vyšnių sodas“ nebuvu dėmesį prikaustančių vaidmenų. Kodėl tragiškiausioje scenoje, kai Viktorija Kuodytė sako paskutinį dvarininkės Ranevskajos monologą, pirmoje eilėje suskambus telefonui ir, negana to, pasigirdus „allo“, žiūrovų salėje nuskambėjo ne koks nors priekaištinas atsidūsėjimas, o gana supratinės juokas.

Pradékime nuo to, kas pirmiausia krenta į akį – kostiumų (Sandra Straukaitė). Neatmetu galimybés, kad jiems ivertinti reikia gilaus mados pasaulio išmanymo, bet pernelyg nesismulkinant ir žvelgiant plika akimi atrodo, kad veikėjai tiesiog gausiai apsipirko „Humanoje“ ir, lyg to dar negana, per vieną dieną nori vieni kitiems (žiūrovai čia ignoruojami, tad nėra daugiau kam) pademonstruoti visą savo medžiaginį turą. Jau vien ši skuduryno estetika, ypač pabandžius pažvelgti į ją kiek atidžiau, užkerta kelią bent kiek jautriau įsiklausyti į veikėjų žodžius.

Ilgainiu tenka susivokti, kad įvairios akį rėžiančios kostiumų detales yra ne kas kita kaip dialoguose ir taip pasakomi Čechovo veikėjų bruozai. Pavyzdžiu, Varia (Giedrė Giedraitytė) dažnai pasvajoja apie

vienuolyną, tad jos kaklą iki pat smakro veržia vienuolišką galvos apdangalą primenant apykaklę – kad maža nepasirodytų. Jepichodovo (Giedrius Arbačiauskas) švarkas su iškirpta nugara irgi neturėt stebinti, juk taip šis veikėjas ir pramintas – dvidešimt dvi nelaimės... O dažnas kai kurių veikėjų persirenginėjimas irgi ne iš piršto laužtas – pavyzdžiu, kai vyšnių sodas jau parduotas, Ranevskaja išsirengia iki visiškos (aišku, ne natūralios, o stilizuotinos) embrioninės nuogybės.

Pradékus aptarimą nuo kostiumų nesunku pastebeti, kad ir vaidybos detalėmis stengiamasi personažus iš gilesnio, vidinio gyvenimo išversti į kitą, iš karto visiems matomą pusę. Dauguma aktorių kalba nesavais, tai moteriškumą, tai senatvę, tai kažkokį neapibūdinamą kvailumą pabrēžiančiais balsais. Nuolatinis spygavimas ar bosinius nenatūralaus tembro džeržimas nuolat rėžia ausį ir, lygiai kaip ir minėtieji kostiumai, neleidžia pajusti nė menkiausią Čechovo taip meistriškai kuriamo atmosferiškumo užuomazgą. Be to, primityvi charakterizacija atima galimybę kurti bent kiek subtilesnius, jautresnius vaidmenų bruozus. Tiesiog neimanoma žürėti į vyšnių sodos sielą – Firsą, paverstą kažkokiu nešuvokiamu robotu. Ypač gaila todėl, kad ši vaidmenį atlieka išties puikus, specialiai šiam spektakliui kviečtas aktorius Saulius Bareikis, o vaidinti praktiškai jam čia nėra ką (aišku, tai nereiškia, kad tokis vaidmuo kai-nuoja ir gerokai mažiau aktoriaus pastangu), nes iš jo tereikalaujama būti ne savo balsu kalbančiu, tarytum sumedėjusiu, tad jokių jausmų nekeliančiu (mat atrodo, kad jis ir

D. MATVEJEVO NUOTR.

pats nieko nejaučia) simboliu.

Teisybės dėlei reiktu pabrēžti, kad ne visiems aktoriams užkraunama ta primityvi vaidmens kūrimo detalių našta. Jauniausiosios aktorių karts, nors ir jiems tenka vargti su kostiumais, tai beveik neliečia. Galiausiai vienas žmogiškiausiai atrodo Simono Storpščio vaidinamas pirklys Lopachinas – nes panašias iš žmogų. Tačiau visoje toje kafonijoje sunku suprasti, ar tai režisūrinis sprendimas, ar aktorius buvo tiesiog paliktas likimo valiai.

Šiam „Vyšnių sodu“ trūksta dviejų labai svarbių dalykų – meilės ir logikos. Šis bei tas sušiuolaikinta (vietoj arbato geriamas vynas), šis bei tas palikta iš seno (medinis suolėlis ir kitos panašios scenografijos detales – dailininkė Giedrė Brazytė), kartkartėmis naudojami nekrošiški poetiniai simboliai (plytos, medis, nematomos bitelės), o kartais vaitkiški, karnavaliski (scena su ko-

jūkais). Nieko keisto, kad ir pats spektaklį į priekį varantis veiksmas kažkokis padrikas ir kad dėl to labiausiai kenčia Čechovui, o ir įdomesniu vaidmenų kūrimui tokia svarbi meilės linija.

Pirmaje scenoje, laukiant atvažiuojančiųjų, matyt, kad kambarinié Duniasha (Jorė Dambrauskaitė) ką tik buvo suartėjusi su Lopachinu. Kaip paskui įtikėti ta jos jautria siela, jeigu meilužis iškart po sueities jai visiškai neberūpi? Aišku, kad vėliau pasigirsiantys meilės žodžiai liokaiju Jašai (Lucas Petruskas) nei jo paties, nei žiūrovo širdies nešuvirpins. Na, o Lopachinas šiam spektaklyje akivaizdžiai nemyli Varios ir, kad visiems tai būtų aišku, kuo žiūliausiai iš jos tyčiojas. Studentas Trofimovas (Sergejus Ivanovas) ir Ania (Emilija Latėnaitė-Beliauskienė) galbūt pamilo vienas kitą, tačiau jų santykis, kaip ir pats Trofimovas, buvo paaukotas dėl kažkokios

buitinės, neva budistinės komedijos.

Viktorijos Kuodytės Ranevskaja – bene vienintelis spektaklyje sau vietą suradęs personažas. Reikia džiaugtis jau tuo, kad didžiulis aktorės meistriškumas padeda jai neatrodinti kvailai atsidūrus tokiose neapibrėžtose aplinkybėse. Ji susidoroja ir su farso, ir su tragedijos, ir su komedijos estetikai būdingomis spektaklio užuomazgomis, kažkokiu būdu sugeba pateisinti įvairiausius režisūrinus sumanymus, net tuos nelėmtus kojukus. Tačiau, kad ir kaip norėtusi, ar įmanoma ši balaganą pateisinti ir žiūrovo akyse, kad spektaklis ne lėkštai pratrūktų tragedijos akimirka dėl parduoto vyšnių sodo, o būtų iki jos išaugintas? Ir ar įmanoma tokioje aplinkoje sukurti išties dėmesio vertą vaidmenį? Vargu, nes tam mažu mažiausiai prireiktų vien kito, ne tokio plastmasinio, nuolat lūžinėjančio ir kokybės trūkumą išduodančio režisūrinio braizo.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

kūrybos. Turbūt taip būna ne visa- da. Iš tikrujų kai kurie mano mėgštami teatro kūrėjai yra kaip tik dramaturgai ir savo tekstu režisieriai. Man atrodo, kad dramaturgas geriau nei kas kitas pažiusta savo tekstą. Taip pat – bent jau man – režisueriant savo tekstą atsiranda didžiulė viso darbo motyvacija. Kita vertus, tai, kad pažiusta savo kūrinių, nereiškia, kad pa- vyks jি įdomiai pastatyti. Tam reikia plačiau domėtis teatru.

Ar rašydama galvojate apie naujas teatrines išraiškos priemones?

Tikrai ne. Rašydama galvoju tik apie rašymą. Galvoju apie tai, ką noriu pasakyti ar parodyti, galvoju apie kalbą ir žodžius, apie pjeses, knygas, eilėraščius, kuriuos perskaiciu, apie tai, ką man įdomu, kokia turėtų būti mano pjesė. Bet pirmiausia mėginiu būti laisva ir nuoširdi.

O kai režisueriu, stengiuosi visa tai pamiršti ir galvoju tik apie sceną ir aktorius.

Ar moters tema Jūsų kūryboje užima išskirtinę vietą, kai ir pjesėje „Kiškutė“?

Manau, taip. Bet rašydama savo pirmąją pjesę „Kiškutė“ per daug apie tai negalvojau. Tiesiog pradė-

jau rašyti apie tai, kas man buvo jdomu ir truputėli siutino: apie moteriškus žurnalus, kvepalus, valymo priemonių reklamą, kosmetiką, bernvakarių, seksbombas ir dieninės TV laidas. Ši pjesė buvo ivertinta kaip su moterų problemomis susijęs kūriny. Iš pradžių tokis apibūdinimas man nepatiko, kažkodėl atrodė, kad tai menkina mano darbą, riboja auditoriją. Dabar taip nebegalvoju. Leidžiu skaitytojams ir žiūrovams patiemis pasidaryti išvadas.

Jūs gimbete Rytų Suomijoje. Savo kūriniuose stengiatės išlaikyti kalbos šiurkštumą, tam tikrą stačiokšumą. Ar tai susiję su Jūsų gimbine, ar yra sąmoninga meninė „provokacija“?

Manau, kad žmogaus šaknys viada siek tiek lemiai jo asmenybę ir darbą. Bet nesakyčiau, kad mano meninė kalba ir giminė vieta turi kokį nors aiškų ryšį. Savo pjesėmis nesistengiu provokuoti. Man kur kas svarbiau pertiekti jausmus, patirtį ir pojūčius.

Ar tapatinate save su pjesių personažais, ar stengiatės nuo jų atsiriboti?

Mano kūryboje visada yra tam tikras autobiografinis lygmuo, to nesistengiu slėpti. Bet kartu tai iš-

galvotas pasaulis, tame vyksta savas gyvenimas nepriklausomai nuo to, kas esu aš.

„Sudužusios širdies istoriją“ („Broken Heart Story“) pirmą kartą pati režisavote eksperimentais garsėjančiame Helsinkio teatre „O-teatteri“. Kaip vertinate spektaklį?

Rezultatas mane tenkina. Premjera įvyko 2011-ųjų rudenį, ir šiandien kai ką tikriausiai daryčiai kitaip, bet iš esmės viskas vyko sklandžiai. Mūsų komanda buvo nuostabi, aktoriai tikrai puikūs.

Ar Lietuvoje ketinte sukurti visiškai naują šio kūrino traktuotę?

Tai man didžiulis iššūkis. Norėčiau iš esmės su kita komanda kiltame teatre ieškoti naujų dalykų. Tačiau naudosiu ir kai kuriuos pirmojo pastatymo sprendimus.

Ką žinote apie šiuolaikinį Lietuvos teatrą, apie Lietuvos nacionalinį dramos teatrą?

Esu mačiusi kelis Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklius festivaliuose Suomijoje, be to, daug sužinojau tame apsilankiusi. Kai kurie spektakliai mane sužavėjo, esu nustebusi, kad bendras spektaklių meninis lygis labai aukštas.

Kokį šiandienos teatrą vertinate? Kas labiausiai imponuoja ir kas erzina?

Mégstu teatrą, kuris laužo konvencijas, o kartu išlieka prasmingas ir jausminiu požiūriu turtinges. Manau, kad vaizdas šiuolaikiniame teatre labai svarbus. Man labai patinka, kai scenoje galima pamatyti ką nors įdomaus!

Kaip vertinate šiuolaikinį suomių teatrą?

Sakyčiau, vyksta daug įdomių dalykų. Tačiau mes vis dar šiek tiek izoliuoti nuo pasaulio – ne tik geografiniu požiūriu, bet ir galvose. Reikia domėtis tuo, kas vyksta už mūsų sienų, neapsiriboti tuo patogiu gyvenimu, kurį turime susikūrę. Kartais man atrodo, kad institucinė teatro sistema stabdo jo raidą. Egzistuoja ir meninių eksperimentų erdvė, bet manau, kad reikėtų glaudesi bendradarbiavimo su įživertinusiais teatrais.

Kuo skiriasi teatro žmonės Europėje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose ar Meksikoje – šalyse, kuriose statyti Jūsų pjesés?

Negalėčiau pasakyti. Paprastai nuvykstu į premjerą, pažiūriu spektaklį, pasikalbu su spektaklio kūrėjais. Vienintelė šalis, kur labiau iš-

traukiau į statymo procesą, buvo Ispanija. Ispanų teatro memininkai atviresni, nors žmonės visur įvairūs.

Ar įmanoma išmokti dramaturgo amato? Kokios pamokos reikalin- giausios?

Man buvo svarbu išmokti patikėti savo darbu, patikėti, kad turiu teisę rašyti, neprarasti vilties, kai dirbtai tampa sunku, ir suvokti, kad labai svarbu darbą testi ir užbaigti. Dažnai užklumpa neviltis – tuomet labai svarbu dalintis mintimis su kitais žmonėmis ir priimti jų pagalbą. Turiu bičiulių, kurie visada pasirenge perskaityti mano tekstus, o aš skaitau jų. Labai svarbu kantrybę. Rašymo procesas visada ilgas. Galiausiai iš savo ankstesnio darbo niekio negali pasimokyti, nes sunku mai vis kitokie. Reikia tik rašyti, rašyti ir nepasiduoti.

Kiek, Jūsų nuomone, kritika turi įtakos teatro raidai?

Manau, ji labai svarbi. Tačiau kritika turi būti profesionali, ji privalo numatyti, kokie procesai netrukus vyks teatre. Reikia gerų ir intelektualių kritikų, kurių nuomone galėtų vadovautis.

KALBÉJOSI
DAIWA ŠABASEVIČIENĖ

Pasikalbėjimai per muziką

VII tarptautiniams Stasio Vainiūno pianistų ir kamerinių ansamblių konkursui pasibaigus

Rasa Murauskaitė

Savaitė nesibaigiančios muzikos – taip galima apibendrinti balandžio 6-ąją Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje pasibaigus VII tarptautinių Stasio Vainiūno pianistų ir kamerinių ansamblių konkursą, kuris džiugino ne tik dalyvių gausa, bet ir ryškiomis meno pasaulio asmenybėmis. Dalyvius vertino rimta tarptautinė komisija, o pirmuosius turus Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje stebėjo „Alink-Argerich“ fondo vadovas Gustavas Alinkas. Jis ne tik rengė straipsnį apie konkursą Nyderlandų spaudai, bet ir ieškojo istorinės medžiagos – G. Alinkas yra pripažintų knygų apie profesionaliosios muzikos konkursus autorius. Jo žmona, pianistė, fondo tarybos narė Akemė Alink-Yamamoto, konsultuojanti profesionaliosios muzikos konkursų organizatorius, buvo ir kamerinių ansamblių grupės komisijos narė. Pirmą kartą konkurse viešėjo bei pianistų vertinimo komisijoje dalyvavo Škotijos karališkosios konservatorijos profesorius Aarona Shorras, o pirmininkauti kamerinių ansamblių komisijai tradiciškai pakvietas Vienos muzikos ir scenos menų universiteto profesorius Avedidas Kouyoumdjanas. Atidarymo kalboje jo pasakytas linkėjimas „pasikalbėti per muziką“ buvo labai gražiai įgyvendintas – savo muzikos, kultūros, pasaulio suvokimui dalijosi muzikantai iš 20 valstybių.

Visuomet nepaprastai smagu pažvelgti į lietuvių ir užsienio atlikėjų skiftumus. Nors muzika dažnai vadinama universalia kalsa, neišvengiamai pastebimi muzikinės tradicijos, kultūros, mentaliteto skiftumai. Natūralu, kad konkurse tai ryškiausiai atsiškleidė klausant S. Vainiūno muzikos – kompozitoriaus kūryboje girdima lietuviška mąstysena, kai kur yra net labai aiškių nuorodų į mūsų liudies kūrybą. Buvo labai įdomu palyginti antrojo pianistų turo dalyvių ne kartą atlirkto Baladės d-moll, op. 30, interpretacijas. Kūrinio pradžioje monodiškai eksponuojama liaudiška tema, ji ne kartą sugrįžta ir kūrinio plėtotėje, tik jau papuošta moderniomis muzikos išraiškos priemonėmis. Dalyviamas atliekant kūrinį vėrėsi jų tradicinės muzikos sakralumo suvokimas, gebėjimas pritaikyti savo kultūrinę patirtį kitokios tradicijos opuso atlirkui. Tokie kultūriniai dialogai buvo vienas įdomiausių konkursu momentų. Vis dėlto reikia pripažinti, jog ne vienam iš svečių neretai pritrūkdavo to švelnus lyrimo ir savotiškos melancholijos, slypinčios mūsų liaudies tradicijoje, ypač jautrus prisilietimo, galinčio atskleisti visą šios muzikos grožį iki pat gelmių. O interpretuoti „Mažosios vabzdžių siučitos“, op. 7, ar „Aštuančių nuotaikų“, op. 43, pjeses visiems sekėsi kiek geriau, galbūt todėl, kad šiuose kūrinėliuose egzistuoja konkrečios programinės nuorodos, iš-

Thibault Lebrun

Dž. BARYSAITĖS NUOTRAUKOS

ti solo kategorijoje ir nebileka kam groti kameriniuose ansambluose. Šiaip ar taip, abu lietuvių duetai pasirodė sėkmingai – „Presto“ tapo trečiosios premijos laureatui, o „Lietuva“ įvertintas diplomu. Pirmosios premijos laureatais kamerinių ansamblių grupėje pripažintas olandų fortepijoninis trio (šiuo metu muzikuojantis Austrijoje) „Delta“ (Vera Kooper, fortepijonas; Gerardas Spronkas, smuikas; Irene Enzlin, violončelė). Šis ansamblis nuo pat pradžių išsiskyrė ne tik ypatingu muzikalumu, susigrojimu, bet ir nepaprasta charizma. Kaskart juos išvydus scenoje norisi ne tik klausti, bet ir stebėti. Atnodo, jog vos pradėjė groti visi trys tiesiog susiapatina su muzika, gyvena joje nieko daugiau aplink nepastebėdami. Savo finalinei programai pasirinkę Johannesa Brahmso Trio nr. 3 c-moll, op. 101, bei Dmitrijaus Šostakovičiaus Trio nr. 2, e-moll, op. 67, jie salėje sukėlė tikrą sprogimą. Ne be reikalo „Delta“ ne tik įvertintas pirmaja premija, bet ir apdovanotas specialiuoju prizu už geriausią XX a. kūrinio interpretaciją. Antroji premija

labai techniškas, muzikalus ir meniskai brandus pianistas, sugebantis prikaustyti žiūrovų dėmesį. Tą jis patvirtino finale atlirkamas Wolfgango Amadeus Mozarto Koncertą fortepijonui su orkestru nr. 12 A-dur, KV 414. Pianistas pasižymėjo nepaprastai preciziška garso kultūra, subtilumu, rodėsi, jog kiekviena frazė yra apgalvota ir iprasminta, nors kartu atlirkėjas spinduliaivo ir nepaprastą muzikinę laisvę. Išgirdome kone tobulą klasikinį lengvumą, harmoniją ir eleganciją. O nepaprastai audringo publikos palaikymo sulaukęs J. Čeponis, atlirkęs S. Vainiūno Koncertą fortepijonui su orkestru nr. 4, op. 40, žavėjo savo emocingą muzikinę išraišką, teisingai perskaityta kūrinio muzikinę medžiagą, gera technika. Tod komisijos sprendimą neskirti pirmosios vietos veikiau reikių suprasti ne kaip jos verto atlirkėjo nebuvinimą, o kaip dviejų atlirkėjų lygiavertiškumą.

Trečiąją vietą pianistų grupėje pasidalijo pianistė iš Kazachstano Ž. Kožachmetova ir japonė Ayane Matsuura, šiuo metu studijuojanti Suomijoje. Pastarosios W.A. Mot-

Kamerinių ansamblių kategorijos laureatai ir vertinimo komisijos nariai

ronė Vainiūnaitės už geriausius S. Vainiūno kūrinių atlirkimus, buvo apdovanotos pianistė iš Kazachstano Žibek Kožachmetova ir smuikininkės Žydrės Ovišiukaitės bei pianistės Martynos Kloniūnaitės duetas „Presto“ iš Lietuvos.

Reikia pripažinti, kad ir pianistų, ir kamerinių ansamblių finaliniai turai buvo labai stiprūs. Šeštadienio rytą Lietuvos muzikos ir teatro akademijos Didžiojoje salėje prasidėjusime kamerinių ansamblių finale labai aiškiai atsiškleidė ansamblių skirtumai, išryškėjė tiek per kūrinijų atlirkimo charakterį, tiek per elgeseną scenoje. Finale grojo ir abu lietuvių duetai – „Lietuva“ (Paulius Rudokas, fortepijonas; Kostas Tumosa, smuikas) ir „Presto“. Toks neigausus, palyginti su pianistų grupe, lietuvių kamerinių ansamblių skaičius primena prieš konkursą kalbinčios kamerinių ansamblių konkursu organizacinio komiteto pirmininko pavaduotojos, komisijos narės, LMTA Kamerinio ansamblio katedros vedėjos profesorės Dalios Balsytės mintis, jog dauguma pianistų šiam konkurse nori dalyvau-

ja šikart iškeliau į Šveicariją: ji atiteko kitam talentingam fortepijoniniam trio „Karmeliet“ (Jeong Heum-Yeon, fortepijonas; Nicolas Alvarezas, smuikas; Zephyrin Rey-Bellet, violončelė). Trečiąja vieta kartu su jau minėtu lietuvių „Presto“ įvertintas duetas „Sonoro“ iš Ukrainos (Andrij Pavlov, smuikas; Valerija Šulga, fortepijonas), taip pat išsivežęs ir specialiuji Eduardo Balsio fondo prizą už geriausią klasikinio kūrinio interpretaciją.

Pianistų grupės rezultatai šiaisiai metais buvo kiek netiketi – po finale, kuriame šeši dalyviai pasirodė kartu su Lietuvos kamerinių orkestru (jam dirigavo ir šią programą rengė Robertas Šervenikas), pirmoji premija neatiteko ne vienam. Vieitoj to paskirti du antrosios vietos prizai, kurių laureatais tapo prancūzų pianistas, Deniso Pascilio studentas Nacionalinėje Paryžiaus muzikos ir šokio konservatorijoje Thibault'as Lebrunas ir LMTA rektorius, profesoriaus Zbignevo Ibelgaupto studentas Justas Čeponis. Per atrankinius turus nepaprastai puikiai pasirodės T. Lebrunas –

zarto Koncerto fortepijonui su orkestru nr. 12 A-dur, KV 414 atlirkimas taip pat buvo nepaprastai išraiškingas ir apgalvotas. Savo ruožtu Ž. Kožachmetova per visą konkursą žavėjo puikiu techniniu pasirengimu, finale labai sėkmingai atliko Johanne Sebastiano Bacho Koncertą fortepijonui su orkestru nr. 1 d-moll, BWV 1052. Kiti du finalininkai – Anastasia Milovanova ir Jurgis Aleknavičius – pelnė diplomas. J. Aleknavičiui, puikiam pianistui, pritrūko sėkmės atliekant J.S. Bacho Koncerto fortepijonui su orkestru nr. 7 g-moll pirmają dalį, čia padaryta klaida atlirkėjai šiek tiek išmušė iš vėžių. Nors kūrinį jam pavyko sėkmingai ir profesionaliai užbaigtai, žingsnelio iki laureato vardo pritrūko.

Sekmadienį vykusiai apdovanojimų ceremoniją pradėjo archyvinis pjesės „Pakalnutes žydų“ įrašas, kurio autorius patys Stasys Vainiūnas. Konkurse ši kūrinį teko girdeti 39 kartus, o šis 40-asis kartas buvo simbolika ir jautri visų šių interpretacijų išvada. Sveikinimo žodį uždarymo renginyje tarės Lietuvos kultūros viceministras Darius Mažintas pa-

brėžė, jog nors Lietuva ir neturi daug naftos ar kitų gamtinėi išteklių, ji gali didžiuotis turtinga kultūra, turinčia gilias šaknis. Jam antriindama pirmą kartą mūsų šalyje viešėjusi A. Alink-Yamamoto pasidžiaugė sutikusi čia daug nuostabių žmonių ir pažadėjo žinią apie tarptautinį Stasio Vainiūno konkursą paskleisti pasaulyiui. Konkursu dar kartą pasidžiaugė pianistų komisijos pirmininkas Juris Kalnciems, o kamerinių ansamblių komisijos pirmininkas Avedidas Kouyoumdjanas padėkojo organizatoriams už galimybę vėl grįžti į Lietuvą bei išreiškė susižavėjimą S. Vainiūno kūryba. Muzikas palinkėjo laureatams tapti kompozitoriaus ambasadoriais, nes jo muzika, deja, nėra gerai pažystama už Lietuvos ribų.

Labiausiai lauko įvykio – laureatų koncerto – programa buvo itin įvairi, nes kiekvienas pianistas ar ansamblis pasirinko sėkmingiausius savo kūrinius, už kai kuriuos buvo gavę ir specialiuosius prizus. Skambėjo daug puikių interpretacijų, tačiau ypač įstigro fortepijoninis trio „Delta“, paskutiniams savo pasirodymui

Pianistų kategorijos laureatai ir vertinimo komisijos nariai

M e n o p r o j e k t a s

C-0

M-30

Y-100

K-0

C-100

M-55

Y-100

K-0

C-25

M-100

Y-100

K-0

Tarsi nebūtų fotografijos

Agnė Narušytė

Ši straipsni išprovokavo klausimas „Kas nėra fotografija?“, tapęs pokalbiu ir paskaitų ciklo Nacionalinėje dailės galerijoje pavadinimu. Klausimo intrigą nesunku išsklaidyti – visa tai, kas neatitinka fotografijos apibrėžimo, ir nėra fotografija. O fotografija – tai „patvariai atvaizdų (nuotraukų) gavimas elektromagnetinei spinduliuotei jautriose medžiagose“ (anot kompiuterinio žodyno „Interleksis“). Jie (jos) gaunami naudojantis aparatu arba ne, gali pakakti dėlėtės su skylute ar šviesos piešinio tiesiai ant fotopopierius. Tuomet nei šis laikraštis, nei kėdė, kurioje sedėdamas jis skaitai, nei tu pats, nei tavo dienos ir naktys nėra fotografija. Ir viskas. I savokas kartais pravartu pažvelgti tiesiai, neklaidinant jų mastymo vingiuose.

Tačiau kažkam klausimas vis dėlto kilo. Ir išgirsti atsakymo į auditoriją susirinko daug žmonių, tikriausiai suviliotų paradoksaliu jo mīsligumu – juk toks akivaizdus sprendimas turi kažką slėpti, kažkur turi būti pakastas koks nors šuo. Panašiai kaip René Magritte'o paveiksle nutapta pypkė, po kuria parašyta „tai nėra pypkė“, – nesamonė ir tiesa vienu metu, viskas paviršiuje ir nickas neužsifruota. Ir kaip tik to-dėl įtartina.

Nežinau, kaip į klausimą atsakys ji iškėlusieji – dar tris savaites vyks paskaitos ir pokalbiai. Bet čia galima paanalizuoti, ką siūlo netiesioginiu pokalbių ciklo pretekstu tapęs leidinys „Tarsi nebūtų rytojus“ (Vilnius: Rupert, 2013) – savo išskas jau nosios fotografijų kartos manifestas.

Apie kartą, o ne apie atskirus fotografas skatina kalbėti tai, kad fotografijos nepasirašytos, nors leidinio pabaigoje esanti rodyklė leidžia pavardes susieti su vaizdais. Šis principas padeda dėliojant vaizdus išvengti iprasto autorų pristatymo ir sieti juos asociatyviai – tuomet vieno autorius kūrinyms pratešia kitą mintį. Pavyzdžiu, „apsiverkus“ akmeninės meškos akys kitame kadre virsta vynu, išsilaisčiusi ant akmens, o į tave žiūrintys ištuštėjusi butelių kakleliai ir plastmasinis puodelis atkartoja žvėries akių ir nosies trikampį. Tai senas principas, kuriantis pasamonės pėdsakais sekancios sąmonės išpūdį, alogiškai vizualinių tekštų. Ryškiausiai pavyzdžiai fotografijos istorijoje – Roberto Franck knyga „Amerikiečiai“ (1958), Ralphe Gibsono „Sommabulistas“ (1970), „Dėjā vu“ (1972) ir „Dienos prie jūros“ (1974). Tik esminis skirtumas čia tas, kad leidinyje „Tarsi nebūtų rytojus“ tekstas rašomas ne vieno, o dviylios autorius kolektyvinėje sąmonėje. Tarsi ją išpūdžiaus maitintų dyliką žvilgsnių, kurie lyg slaptos stebėjimo kameros fiksuoja tai, kas pasitaiko pakelui. Jos sukiojasi vienodu ritmu, jose nustatytu vienodi parametrai ir viena užduotis. Taigi nors patirtys ir trajektorijos skirtinges, gaunamas vaizdas yra

Paul Herbst nuotraukos

vientinas, atskiri atvaizdai nestabdžiūrovo žvilgsnio nei individualiu pranešimu, nei koncepcija. Vienos kameros žvilgsnis nėra reikšmingas. Reikšminga yra fotografijų-patirčių žvilgsnių visuma – karta kaip visuma, fotografija kaip visuma. Toks keistas vaizdų kultūros panoptikumas, skirtas prižiūrėti ne kitus, o save.

IS KATALOGO „TARSI NEBŪTU RYTOJUS“

menininkas Rowanas Learas bei menotyrininkė Monika Kalinauskaitė. Nors tekstu temos skirtinges, juose galima apčiuopti savistabos gią – kaip apsiribojimą savo diena ir atsiribojimą nuo išorės: „dienai leisiu eiti savo vaga“, „nesvarbu, kas bus rytoj“, – rašo Justė Jonutytė. Dienos laikui tekant, spaudomas fotoaparato mygtukas, fiksuojami kažka primenantys daiktai, smulkūs sutrikimai pažiūstamoje erdvėje, žaismingos nuorodos į meno istoriją, šviesos blyksniai, išikūnijimai ir personifikacijos, minčių atspindžiai

daikuose. Aplinkoje fiksuoti ne objektus, o savo mintis – sena idėja. Čia galima paminėti Alfredo Stieglitzo jausmą „Ekvivalentus“ debesėse (1925–1931), Algimanto Kunčiaus rastus atminties ir tapatybės ženklus „Reminiscencijose“ (1975–1987) ar Gintaro Zinkevičiaus apčiuoptą žmogaus savijautą eurosajunginėje „liberalios“ rinkos zonoje („Portfolio depresante“, 2007). Kokia mintis sieja jaunosios fotografų kartos vaizdus? Vos pagauta ji sklaidosi, nes taip sukonstruotas leidinys, o ir programinio teksto autorius Rowanas Learas perspėja, kad čia nėra temos, siūlydamas fotografijas vadinti „prabėgančiomis mintimis, nedideliais netikėtumais arba niežuliais, kuriuos reikėjo pakasysti“. Pasiskarius niežulį, atitraukus dėmesį nuo išprastos buities, mintys bėga toliau, vaizdas keičia vaizdą, netikėtumas – netikėtumą. Viskas pasimiršta.

Tačiau pati efektyviausia apsisaujimo nuo sunkiasvorės minties strategija – fotografuoti taip, „tarsi nebūtų rytojus“. Tai reiškia – atsižiūti tėkmei, susitelkti į dabartį taip, kad išsivalytų visas mintys apie ateitį, citi nesistengiant niekur nuteiti – sau tai uždrausti, nežvilgčioti už lengvaiusiai aprēpiamo čia ir dabar – dienos kadro – ribų. Tuomet fotografija registruoja ne tikrovę, o fotografu būti, yra ne meno kūrinių, o būties pėdsakas, tarsi kokia judančio-jaučiančio-mąstančio kūno išskyra – sėkla, dosnai sėjama į kultūros dirvą. Šitaip fotografai palieka vaizdą – jo sėriangą ir mitą, kad grįžtų į pačią tikrovę, išeitų iš vaizdo kaip maginio užkeikimo. Ir kartu jie priešinasi tekstui – jo linijiniams pasakojimui, kuris visada veda kokio nors tikslu link, kažka aiškina ir sprendžia, neleisdamas laisvai plūdurioti dabartje, išsivaizduojant, kad užfiksotas „dabar“ yra neaprépiamas.

Ką tai duoda? Kitokį laiko pojūti – laikas čia teka taip lėtai, kad net sustoja. Pasakojimo vengimas leidžia atsišpirti greitejančiam pasauliui, kuriame „nėra laiko“, kurio svarbiausias imperatyvas – bėgti, siekti, padaryti per dieną kuo daugiau. Tai pozityvus poveikis, patrauklus tuo, kad sukuria kaitos (ir mirties) nebuvimo iliuziją. Vengdamas pasakojimo, išvengi ir pamatinės pasaulio beprasmybės apmastymo – tiesiog rausi savo egzistencijos urvelį nesiaiškindamas, kur jis yra. Ir nemastydamas apie tai, kad ateitis tą urvelį ilgainiui užplombuos beprasmybe. Taigi nors nieko nepasakojančiai fotografijai kažko trūksta, sūs kolektyvinio atskilimo nuo istorių gestas yra gražus – gražus, išsamoninus tai, kad geismo gaminti prasmę beprasmybėje visatoje valdoma egzistencija yra absurdžia.

Vis dėlto čia slypi ir pavojus kažkai pradanginti vaizdų ir laiko tékmėje. Sprendimas fotografuoti taip, „tarsi nuotrauka būtų užsisvajojusio proto darinys“, kaip siūlo Rowanas Learas, nėra tokas nekaltas.

Pirmausia jis susitepęs ta pačia mano istorija, kurios taip vengiama – jos imperatyvą švesti beraščius, moralizuoti ir kurti didžiuosius pasakojimus nuolat pertraukdavo menininkų pastanga išjungti proto kritiką, kad laisviau reikštysi intuicija. Tuo ypač pagarsėjo siurrealistai, organizavę savanoriško (narkotinio) miego seansus. Gal dėl to kai kurie jaunųjų fotografų kasdienybės tėkmėje sužvejoti atvaizdai primeina siurrealistų radinius, bet nukensmintus, tarsi iš pasamoninės tikrovės būtų išnykės geismas ir uždrausto sadomazochizmo trauka. Arba – 6-ojo dešimtmečio subjektivystė metaforas, kurių neišsifruojami koanai padėjo Harriui Callahanui, Minorui White'ui ir Aaronui Siskindui išvengti cenzūros dėl komunistų baubo pamisusioje Amerikoje. Tačiau dabarties metaforos yra lengvai perskaitomos ir nuvarguojisos. Po matomu tikrovės sluoksninius tvinkinti prasmė siurrealistams ir subjektivistams padėjo išverti aplinkos ar savo pačių pasamoninės slėgi. Jaunuosių dabarties fotografus slegia tai, kad pasaulyje per daug vaizdų – slegia pati fotografija, jos nudėvėtos tiesos ir didingos tradicijos. Ir jie, regis, gydos tuo, nuo ko susirgo – fotografuoja, bet taip, kad neskaudėtų, kad niekam nepakenktų ir nebūtų jokio šalutinio poveikio, kad vaizdai būtų „lengvi ir nerūpestingi“, judėtų greitai. Kad išeitų, kaip rašo Monika Kalinauskaitė, „nuotrauka, kuri nebéra nuotrauka, bet vis dar yra nuotrauka“. Kad fotografija gydytų kaip homeopatiniai vaistai, neturintys jokių aktyviųjų medžiagų, tik juos reikia nuolat, laiku ir tvarkingai vartoti.

Antra, kažkur užkiliuose suskamba Francisco Goyos frazė, užrašyta po vienu atvaizdu iš „Kapričų“ ciklo: „Proto miegas gimdo pabaisas.“ Virš miegančio balto vyro sklando juodos pelėdos ir škėnosparnių, simbolizuojantys kvailybę ir neįmanymą. Jų šešliais Goya bandė perspėti XVIII a. pabaigos visuomenę – korumpuotą ir toliau savones nieko nematančią. O panašioje istorijoje gyvenantys šiu laikų fotografai, savanoriškai užmigdydami savo protus, netycia patys pagimdo pabaisą.

Iš pradžių atrodo, kad priešindamiesi vaizdų gausai (ir sprendžiant iš programinių tekstu) jie išitraukia į kovą, kurion dar 1983 m. juos pašaukė filosofas Vilém Flusseris. Jis perspėjo, kad fotoaparatas visa da laukia pasiruošęs lyg koks plėsrūnas ir traukia mus kaip lengvai valdomas žaislas, kurio mechanizmas mums nesuprantamas. Užsižaidę mes nepastebimai tampame jo dalimi. Mes vis spaudome mygtuką, vis kartojame tą patį veiksmą ir taip atsiduodame maginei techninių vaizdų galiai. Ir net nesuvokiame, kad realizuodami vieną aparato galimybę po kitos sudarome jam galimybę.

NUKELTA | 7 PSL.

Iškalbinga siena

Elenos Balsiukaitės-Brazdžiūnienės paroda „Aš esu daktaras meilė“ VDA parodų salėje „Titanikas“

Rita Mikučionytė

Tikros tapybos parodą, kuriąs rengtų autorės moterys, pasitaiko ne taip jau dažnai. Iki šiol mintyse vis „persuku“ parodų salėse „Titanikas“ matytas Rūtos Katiliūtės, Aušros Barzdulkaitės-Vaitkūnienės ir Aistės Kirvelytės eksposicijas. Dabar šia gretą papildė ir labai savalaikis Elenos Balsiukaitės-Brazdžiūnienės kūrinių pristatymas.

Šios tapytojos ir dailės pedagogės iš Kauno kūryba nuolat skatina pažvelgti į save tarsi iš šalies. Jos parodoje dažnai įvyksta sakralus atsiverimai, keistas, atviras susitapatinimas su pavaizduota tiesa – apčiuopiamis

Elena Balsiukaitė-Brazdžiūnienė, „Jorikas“. 2013 m.

motyvai, išgyventos godos, skausmingi praradimai ir dramatiškos nectekys... Kas gali būti žmogiškiau?

Paroda „Aš esu daktaras meilė“ pirmiausia išsiskiria itin apgalvotu, profesionaliuo pateikimu, pradedant išsamia anotacija su menininkės pasakymais ir baigiant asmeniniu tapytojos tinklalapiu. Taigi iškart tampa aišku, kad E. Balsiukaitės-Brazdžiūnienės paveikslai kalbės „apie neįsvengiamą asmens konfliktą su aplinkybėmis; apie tai, kaip aplinka atstumia ir izoliuoja tą, kuris yra kitoks, kuris kitaip mąsto, atrodo, elgiasi“. Manau, kad tokios „šnekos“ jaudina daugelį mūsų, ne tik Kau no Antano Martinaičio dailės mo-

Eksposicijos fragmentas

kyklos, kurioje dėsto tapytoja, jau nuolius.

Kita vertus, autorės internetinis „prisistatymas“ atveria galimybę parlandžioti po jos dirbtuvę Šančiuose, kur buvusiose caro laiku kareivinėse ir buvo nutapytų parodoje rodomi paveikslai. Tinklalapyje taip pat galima rasti ir kitos pažintiniu ar dailėtyriniu požiūriu vertingos informacijos (tiesa, anglų kaba) – tai straipsniai apie E. Balsiukaitės-Brazdžiūnienės kūrybą, videointerviu, parodų fotoarchyvas ir pan.

Pavydėtinai reprezentuotą parodą ir autorės kūrybą jautrai papildo ekspozicijoje prisegtos kelios Česlovo Lukensko ižvalgos, taikliai tapatinančios E. Balsiukaitės-Brazdžiūnienės paveikslus su „tapybinių akcijų ir performatyvų dokumentacijomis“. Tikrai, pats didžiausias kūriųjų poveikis – iš arti, kai stulbinamai išraiškingi darbų paviršiai „ragina“ įsivaizduoti, kas galėjo dėti tapytojui dirbtuvėje, ką ir kaip ji sumaišė, prilipdė, išskobė, nugremžė, užpurš-

kė... Šie užburiantys spalvoti reljefai su išrašais kreida ar anglimi turėtų sąšaukti su Anselmo Kieferio ekspresijos paradoksais. Neatsitiktinai abiejų menininkų kūryboje tokis svarbusistorinis matmuo.

Sunku nusakyti, kur E. Balsiukaitė-Brazdžiūnienė tapo, o kur lipdo. Jos paveikslai tarsi iškalbinga miestas ar kareivinių sieną su daugiasluoksniais tingo klojiniais, iibréžimais ir vos išskaitomais prašalaičių užrašais. Tai taip įtaigu, jog kyla noras į šią klampią masę tarsi minkštą dirvą „suleisti“ nagus ir palikti savaij gyvenimo rėži.

Parodos „Aš esu daktaras meilė“ ekspozicija labai organiška – užtenka ir tylos, ir erdvės pabūti su savimi. E. Balsiukaitės-Brazdžiūnienės paveikslai keistai sukausto ir prikausto, niekur nuo jų negali pabėgti. Čia slypi nesumeluota kūrybos burtų jėga – vis galvoju, kaip keitėsi pavicksly paviršius, t.y. ilgai ir metodiskai formavosi tik nujauciami jų išgyvenimų randai. Kita vertus, kū-

riniai labai teatrališki – tiek daug juose aitrios šviesos ir slėpiningu šešlių...

Elena Balsiukaitė-Brazdžiūnienė ne tik meistriškai nutapo Hamleto, Ofelijos, Joriko, misterio Meilės, Šančių angelų ir kitų veikėjų monologus, bet ir surežisuoja jų dialogus ekspozicijų salės erdvėje. Čia pat specialiai atskirtame kampe nokautuoja dar viena pritrenkianti optimė apgaulė. Dvi tiksliai nutapytos „tapybos“ lentos, lyg atkeliausios iš klasės dailės mokykloje. Ikveptianti kasdienybę taip tobulai suimuita, kad gali tik lenkti galvą prieš tapytojos kūrybos universalumą. O simbolinis užrašas kreida „greitai būsiu E.“ ant juodo išpurkšto lentos paviršiaus teikia vilčių apie naujas įsimintinus susitikimus su laukiama „daktare“ Elena...

Paroda veikia iki balandžio 24 d.
VDA „Titanikas“
(Maironio g. 3, Vilnius)

Dirba antradieniais–šeštadieniais 12–18 val.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

mybę tobulėti. Net ir kritiškai apmasydami mediją, mes tik tobuliname aparą, nes niekas geriau nepadeida pataisyti kokios nors sistemos trūkumų kaip kritika. Todėl net Flusserio pasiūlytos aparato vengimo strategijos (pergudrauti aparą, infiltruoti nenumatytas intencijas, priversti jį kurti ką nors nenuspėjama, neskinti aparata) suveikia kaip jo tobulinimo priemonės – aparato pergudrauti neįmanoma būnant jo viuduje, jo galia atrodo absoluti. Tai, regis, patvirtina vis gausėjantis vaizdų srautas ir tas faktas, kad fotoaparato žvilgsnis tampa visuotinis, visą būti verčiantis fotografijomis. Tokiai galiai iš tiesų reikia priešintis, ir jaunieji fotografai priešinasi – atsiduodami atsitiktinumo tėkmę jie priešinasi bet kokiomis užmačioms užprogramuoti juo veiksmus. Jie tai daro ne eksperimentuodami aparato galimybėmis, nes taip tik dar labiau jį patobulintų, bet išjungdamai istorinę sąmonę, nes pasakojimas jau būtų tam tikra programa. Jie priešinasi atsisakydami aparatu aiškinti, ką nors teigti, kritikuoti. Tie siog „nieko nedarydami“ ir taip atsiribodami. Bet...

rankus kaip pieštukas, kuriuo galima rašyti šviesa dar lengviau nei bet kada. Iš tikruju rašyti, nebejaučiant priemonės pasipričinimo. Rašyti iždomius tekstus, atveriančius prasmės kanalą, kurio galbūt nepavyks užplombuoti laikui. Skleisti šviesą.

Taip leidinys „Tarsi nebūtų rytojus“ aplinkiniai keliais sugražina

Ugnės Straigtės nuotrauka

prie klausimo „kas nėra fotografija?“ Jo atsiribojimas nuo istorijos ir nuo mąstymo tarsi siūlo priimti prialaidą, kad rašyti šviesa – su aparatų ar be jo gaminti patvarius atvaizdus – nebūtinai turi žmogus. Rašyti gali pati šviesa. O jis visuomet rašo. Visa visata nuolat rašoma šviesos greičiu, šviesa yra jos kodas, už-

draudžiantis tikrovęi banalėti. Tuomet tikrai būtų sunku rasti kažką, kas nėra fotografija – viskas yra fotografija. Fotografija be ribų. Ir be tikslų. „Išėjusi iš krašto“ – iš kadro. Susinaikinus fotografija. Nes – fotografai tai žino – į kadrą nepatekusi tikrovė dar nėra fotografija ir neturi prasmės.

IŠ KATALOGO „TARSI NEBŪTŲ RYTOJUS“

Kada filmavimo aikštėje jauku

Režisierius Spike'as Jonze'as apie naujų filmą „Ji“

Ši penktadienį Lietuvoje pradeda mas rodyti Spike'o Jonze'o filmas „Ji“ („Her“, JAV, 2013). Filmo veiksmas nukels į netolimą ateitį, kurioje gyvena ką tik išskyręs rašytojas Teodoras (Joaquin Phoenix). Jis užsidirba pragyvenimui rašydamas laiškus (atsidarius *BeautifulHandwrittenLetters.com* skaitytoju laukia stigmëna). Teodoras jaučiasi vienišas ir netrukus išsimyli į naujai išsigytą kompiuterių sistemą. Ji net turi vardą. „Samanta“ yra kompiuteris, bet kalba Scarlett Johansson balsu. Būtent ši kompiuterinė mergina Teodorui atrodo tobula, nors jų santykiai nuolat keiciasi.

Jonze'as išgarsėjo po filmo „Būti Džonu Malkovičiumi“, kurį sukurė bendradarbiaudamas su scenaristu Charlie'iu Kaufmanu. „Ji“ – ketvirtasis Jonze'o filmas. Karjerą jis pradėjo kaip fotografas, sukūrė daug muzikinių klipų ir reklamų, suvaidino epizodinius vaidmenis keliuose filmuose (naujaisius – Martino Scorsese's „Volstryto vilke“).

Su 44-eriu režisieriu šių metų pradžioje Los Andžele kalbėjosi dramaturgė ir režisierė Nicole Holofcener, kurios filmas „Meilei nercikia žodžiu“ pernai rodytas ir pas mus. Pateikiamė jų pokalbio fragmentus.

Pakalbėkime apie filmą „Ji“, pasakojančią apie vienijo rašytojo ir dirbtinio intelekto meilę. Kokį vaidmenį tavo filme vaidina technologijos?

Akivaizdu, kad to dabar manęs klausia kiekvienas žurnalistas. Bet, suprant, aš labiau norėjau sukurti filmą apie tai, kaip mums, žmonėms, sunku užmegzti ryšius su kitais. Ir kartu apie tai, kaip labai mes visi to norime. Kūriau filmą apie santykius, meilės istoriją, vykstančią šiuolaikinėse realijoje.

Kokie tavo santykiai su technologijomis?

Švelnūs.

Esi priklausomas nuo elektroninių žaisliukų?

Ir dar kaip. Kas penkias minutes tikrinu telefoną, ar kas neatsiuntė SMS. Nerimaui, ar kas nors apskritai apie mane galvoja, ar kas nors mane myli. Turiu tokį išproti, kai telefonas guli ekrano žemyn, paimiti ji į rankas, siek tiek paversti, kad pamatyčiau, ar nėra naujų pranešimų. Tam man reikia įtempti konkretų riešo raumenį, kuris, man regis, iki mūsų kartos visai nebuvu ištreniruotas. O aš tai darau 100 kartų per dieną. Man regis, šiuolaičiniams žmonėms atsiras visokių neįprastų riešo pažidimų, nes jie nuolat ką nors spaudinėja telefono. Žinai, panasių kaip anksčiau, kai ant mokinių pirštų likdavo nuospaudų nuo plunksnakočių.

Vadinasi, greit atsiras ir specialistų gydytojų, kurie gydys visas tas ligas, ir kas nors susikraus didelius pinigus.

Greičiausiai. Žmonės juk tiesiog dievina tikrinti pranešimus. Aš asmeniškai didžiuojuosi savimi, kai pavyksta įtikinti save palikti telefoną mašinoje per pietus.

Nekalbékime apie liūdnus dalykus. Geriau papasakok, kaip tau sekési dirbtu su Joaquinu Phoenixu. Ar daug repetavote?

Labai. Po šimtą kartų aptarinėjome, kaip ir ką padaryti geriau. Tačiau repetavome ne tam, kad jis išmoktų tekstą, o kad geriau supratume vieną ką. Kartais Joaquinas sakydavo: „Tai nesuveiks.“ Arba: „Nesu išiti-kinęs.“ Tačiau nė karto nieko nepakeitė pats. Tiesiog sustodavo ir sakydavo: „Čia kažkas ne taip. Šita frazė čia netinka.“

Ir jis nieko neperrašinėjo pats?

Nicko.

Jo vaidyba mane tiesiog sukrėtė.

Spike Jonze

Iki šiol man kartais prieš akis lyg niekur nieko iškyla tavo filmo personažo veidas.

Jis iš tikrujų suteikė filmui gilaus žmogiškumo.

Pirmas scenas filmavimo aikštėje jis vaidino su gyva Samantha Morton? (Iki tol, kol prie aktorių prisijungė Scarlett Johansson, kompiuterinės sistemos, tiksliau, jos balso vaidmenį vaidino Morton, – red. past.)

Taip.

O paskui viską teko kartoti su Scarlett?

Teko. Kartais mes kai ką filmuodavome atskirai su Joaquinu, kartais – jau studijoje kartu su jais abiem. Tu mane pažisti. Aš nesakau: „Stop, nufilmuota!“ po trečiojo dublio. Naktį man atineina į galvą geniali mintis ir ryte viską perfilmuojamame. Garso režisierius kalbėdamasis su manimi nuolat sako: „Tai tavo procesas“, turėdamas omenyje mano darbo metodą. Nesi ištitikinės, kad tie žodžiai turi teigiamą prasmę.

Ir ką, Scarlett tau nė karto už tai neužvožė?

Kad aš ir pats sau kartais esu linkeš užvožti. Bet Scarlett nepuolė manęs mušti, nors aš begala karty kviečiau ją į filmavimo aikštę, kad nufilmuotume scenas šimtu būdų. Kartais ji kalbėjo su Joaquinu be ka-

meros, tik garso įrašui, kartais atvirkščiai, aš net filmavau ją, kai Joaquinas buvo kadre, o Scarlett sėdėjo šalia ir replikavo.

Ne veltui juos taip kankinai. Nors Scarlett ir nėra kadre, jos herojė lyg gyva. Joaquinio herojus pagal scenarijų skiriasi, filme daug prisiminimų apie jo gyvenimą su buvusia žmona, ją vaidina Rooney Mara. Tas scenas taip pat parašei?

Ne visai. Sugalovau maždaug 20 situacijų jaunos poros istorijai, bet dialogų nebuvau parašęs. Prisiminiu Terrence'ą Malicką ir nusprenžiau: tegu aktoriai improvizuoja.

Ne vien aktorių laisvė paralyžiuoja.

Bet maniškiai susidororo! Iš anksto tas scenas varstėme, o filmuojant jos buvo pačios kameriškiausios: tik aš, Rooney, Joaquinas ir du operatoriai. Tad mes tiesiog visą dieną filmavome, kaip norejome, kamera sekė aktorius, ir scenos viduryje aš galėjau pasiūlyti operatoriui: „O gal tegu jie dabar išbėgs iš namų, o tu bék paskui juos?“

Rooney vaidmuo visai nedidelis, bet labai svarbus.

Esmė ne tai, kaip parašytas scenarijus, o tai, kad vaidina būtent jি. Kai kviečiau Rooney į savo filmą, žinoma, kad jি gera aktorė, bet net neįsivaizdavau, kad tokia geria. Ji taip tiksliai ir nuoširdžiai paraito į vaidmenį, kad būti režisieriui šalia jos – vienas malonumas.

Be šių scenų filmavimo aikštėje nebuvu daug improvizacijų. Bet buvo nemažai scenų, kurių intonacija pakeitėme filmuodami: viena turėjo skambėti valiūkiškai, bet paravito liūdna, kita – atvirkščiai. Pamenu, kai dirbau su Davidu Russellu „Trijų karalių“ filmavimo aikštėje, stebėjausi, kaip lengvai jis gali atsisakyti savo parašytų dialogų. Užtekėdavo per pertrauką kam nors paty-

liukais prie jo priciti su nauja idėja, ir jis susižavėjės perrašydamo atskiras scenas, duodavo jas aktoriams, sakydamas: „Pabandykime štai suvaidinti.“ Aš taip radikalai, žinoma, nesielgau, bet stengiausi tokį metodą turėti galvoje.

Ar pasikeitė tavo požiūris į režisūrą, kai tapai toks velniškai senas?

Taip, aš tai žinau. Aš toks senas... ir toks pavargęs. Manau, kad laikui bégant tapau...

Geresnis?

Gal ir geresnis, bet aš ne apie tai. Metams bégant lyg ir jaukiau jaučiuosi filmo erdvėje ir tiesiog intuityviai pradėjau jausti, kur statyti kam.

O kas iki tol tau buvo nejauku?

Paklausyk, pradėjau nuo fotografių, tad kompozicija ir kamera man nebuvò svetimos. Bet ateiti į aikštę, matyt, kaip aktoriai repetuoja, kažką jiems nurodinėti, galvoti, iš kurio taško juos geriausia filmuoti – visa tai man dar ilgai buvo nauja.

Ačiū Dievui, kad pagaliau pripratai. Pabaigai pridursiu, kad Amy Adams, vaidinanti Teodoro mokylos laikų draugę, tiesiog fantastika. Niekad nemaciau jos vaidinant tokį personažą į tiesiog mėgavausi kiekvienu kadru.

Ar tik nenori jos filmuoti vienam iš savo filmų? Man atrodo, kad ji tiktų idealiai.

Dar ir kaip. Tikiuosi, kad ji perskaitys šitį interviu. Amy, sveika!

Taip, Amy, labas! Ir iš anksto tau labai ačiū, kad nusifilmuosit kitame Nicole filme.

PARENGĖ
KORA ROČKIENĖ

Kartu su Ulisu

ATKELTA IŠ 1 PSL.

mas atneš dar vieną praradimą – meilės, iliuzijų, pasitikėjimo savimi. Bet susitikimai ir kuria keistą filmo mozaiką. Ji intymi – atsiveria slapčiausiai Liuvino sielos kampeliai ir kartu tai apibendrintas laiko pjūvis: ore tvyro kažko visiškai naujo nuo-jauta.

Coenai visada mokoje su jungti tragicimą ir juoką, nevitį ir groteską, pabrėžti absurdžiai herojiskus savo personažų gestus ar tragikomišką jų naivumą. Filme „Groja Liuvinas Deivis“ tokią epizodą taip pat gausu, ko verta kad ir Liuvino kelionė į Čikagą. Dar jie moka išryškinti epochos kontekstą kokiu nors iš pirmo žvilgsnio nereikšmin- gu epizodu, pavyzdžiu, tuo, kur buvusi Liuvino mergina (kaip visada

įsimintina Carrey Mulligan) ir jos naujas draugas (Justin Timberlike) dainuoja dainą, patinkančią vienims, tik ne Liuviniui. Kita vertus, visa filme skambanti muzika taip natūraliai tampa dar vienu filmo veikėju, kad galima tik dar kartą pasigrožėti Coenų sugebėjimu viską, prie ko prisiliečia, paversti natūraliai Liuvino istorijos dalimi.

Kitaip nei Liuvinas, mes gerai žinome, kad netrukus bus karas Vietnam, prezidento Kennedy nužydumas, seksualinė revoliucija, hiphop, Vudstokas ir rokas. Trumpai tariant, vienos intensyviausių ir permanentingiausių XX a. dešimtmecčių. Filmo pabaigos scenoje muzikos klube, iš kurio Liuvinas išmetamas į tamsų kiemą, kad gautų „i lempą“

(iš tikrujų filmas ir yra prisiminimas, kas buvo iki to paskutinio ir savaip simbolisko smūgio), pasirodys atpažystamas siluetas. Kad tai Bobas Dylanas, net nereikia spėti – pakumpūsios figūros ir susivéluosios plaukų kupetos su niekuo nesumažys. Liuvino drama, kad jis – ne iš tų, būsimų laikų. Jo folkrokas pasmerktas likti praeities marginalija, nors Liuvinas samoninguai pasirinko būtent jį.

Po filmo kelis mėnesius mane persekiuoja Rainerio Marios Rilke's cilutės: „Mums atrodė, kad praeina metai, o praėjom iš tiesų tik mes“ (vertė T. Venclova). Ko gero, apie tai ir Coenai sakė žiaurą tiesą: gali būti net labai talentingas, bet jei nesuvoksi to, kas vadinama vokišku žodžiu „Zeitgeist“, liksi „neivykės“ menininkas ir net nebus kam pasiugost. Liks tik vienatvė. Ji – tokiai kaip Liuvinas namai. Bet gal svarbiausia Coenų filmo mintis ir yra tokiu – reikia kurti ir nesiekti nieko daugiau. Tik būti savimi.

„Groja Liuvinas Deivis“

gali dainuoti, irodo ir senovinė baladė, kurią jis dainuoja legendiniam impresariui (F. Murray'us Abrahamas vaidina istorinį personažą), tiesiog nematančiam, jog Liuvinas galėtų jam atnešti didelius pinigus, ar daina į senatinę demenciją nurgimzdusiam tévui, su kuriuoj joks ryšys nebeįmanomas. Liuvinas yra menininkas, tačiau talento, nuoširdumo ar pasiaukojimo neužtenka,

Mazochistai kartais pavargsta

Krėsle prie televizoriaus

Užmetus akį į televiziją anonsus gali pasirodyti, kad lietuviai kalbasi apie seksą ir erotiką. Apie seksą televizijų pokalbių šou kalba anominiškos vienės moterys, garsios Seimo narės, nelabai žinomi šou verslo atstovai, trumpai tariant, įvairių mūsų visuomenės sluoksnį atstovai ir atstovės. Seniai nemačiau lietuviškos laidos, kur susėdė studijoje žmonės kalbėtusi apie knygas, muziką, architektūrą ar panašiomis temomis. Tiesiog sėdėtų ir kalbėtusi ne todėl, kad yra kultūros ministrai ar menininkai, vykdantys dar vieną viešųjų ryšių akciją, o todėl, kad apie tai kalbėti būtina, jei vis dar nori jaustis žmogumi. Todėl ne kartą, prasidėjus politinei, tarkime, Ritos Miliutės pokalbių laidai, užplūsta nuo jautė, kad netrukus vedėja paimes į rankas rimba ir pradės juo plakti už ilgo stalo susidarius mazochistus, o šie aikčios iš malonumo. Ši pamainė, kai studijoje susirinko kandidatai i Lietuvos preidentus, tokia mano fantazija atrodė visai reali. Kitą savaitę rinkimų kampanija prasidės oficialiai, tad susitikimų televizijoje tik padaugės. Manau, televizijų „galvoms“ nuoširdžiai gaila, kad iš jos iškrito Kristina Brazauskienė, kuri turi tiek daug minčių apie viską, kas įdomu lietuviams.

Kristinos Buožytės filmo „*Kolekcionierė*“ (LRT, *šivakar*, 11 d. 23.15) herojė logopedė Gailė (Gabija Jaraminaite-Ryškuvienė) taip pat randā išeiti perversiškose fantazijose. Po tévo (sic!) mirties ji prarado gebėjimą jausti. Kartą moteris suvokia, kad jausmus jai padeda susigrąžinti nufilmuoti kadrai. Taip ji pradeda kurti savo antrajį, paralelinį gyvenimą. Erotinį – taip pat. Deja, turi prisipažinti, kad nemiegstai mūsų kino humorą ir erotikos. Paprastai jie man sukelia ilgus žiovinlio priepuolius.

Bet visai nesistebiu, kad BTV anonsuotojai įvardijo Stanley Kubricko, „*Plačiai atmerktas akis*“ (BTV,

17 d. 21.30) „erotine drama“. Ką daugiau žiūrėti katalikams Didžiojo ketvirtadienio vakarą? 1925 m. Arturo Schnitzlerio (1862–1931) parašyta apysaka tikrai vadinama erotine. Perskaityj, ja, maždaug tuo pačiu metu, apie 1968-uosius, Kubrickas yra prisipažinęs, kad nori sukurti sofi pornografinį filmą su pirmo ryškumo žvaigždėmis. Schnitzlerio šlovė tada jau buvo beveik išblėsus, nors kadaise Sigmundas Freudas ji net pavadino savo antrininku. Rašytojo knygas ekranizavo ne vienas kino klasikas – Cecille'as B. De Mille'as, Maxas Ophülsas, Paulis Zinneris. Kubrickas ne kartą svarstė Schnitzlerio ekrанизacijos galimybę – iš pradžių norėjo, kad veiksmas vyktų Dubline, paskui ketino paversti filmą juodaja komedija su Steve'u Martinu, kol galiausiai nusprendė veiksmą iš libertiniskos fin de siècle Vienos perkelti į mūsų dienų Manhattaną. Pagrindiniams vaidmenims pakvietės tada dar porą – Nicole Kidman ir Tomą Cruise'ą, jis nusprendė, kad aktorių asmeninis gyvenimas tik sužadins susidomėjimą filmu. Netrukus po filmo premjeros aktoriai išskyrė, bet režisierius kūrybos tyrinėtojas Jamesas Nevermore'as teigia, kad „*Plačiai atmerktose akys*“ yra daugybė paslėptų nuorodų į režisierų ir jo artimuosius. Todėl tyrinėtojas mano, kad tai pats asmeniškias Kubricko filmas.

„*Plačiai atmerktų akijų*“ herojai „*Tėve mūsų, kuris esi medyje*“

Bilas ir Elis Harfordai (beje, pavardė sudaryta iš pirmųjų tipiško vidutinio amerikiečio – Harrisono Fordo vardo ir pavardės skiemenu) – pora, sukelianti laimingą šeimyninį gyvenimo išpuį. Jie gyvena ramy ir pasiturintį gyvenimą. Tačiau už idėlių santykį slepiasi pavydas, slapti troškimai. Pirmajį žingsnį žengia Elis – ji pasakoja vyru apie savo fantazijas. Po to Bilas leidžiasi į realią seksualinę odisėją. Tačiau jos pabaiga bus netikėta ir pačiam herojui – didžiausias jo troškimas bus grįžti į iprastą šeimyninį gyvenimą.

Filmas primena kraupų sapną, čia daug dviprasmiškų pasikartoju- mių, veidrodinių situacijų, tarsi aidas sugrįžtančių frazių ir replikų, todėl aktoriai priversti vaidinti potekstes ir, būkime atviri, jiems tai ne visada pavyksta. Tačiau Kidman, be abejo, suvaidino patį sudėtingiausią moters paveikslą iš visų Kubricko filmų ir ne vienoje filme scenoje įrodė, kad puikiai valdo rafinuotą vaidybos techniką.

Baimės jausmas kine tokis pat jaudinantis kaip ir erotika. Jis tapo Johno Miltono Brantonu filmo „*Baimės gniaužtuose*“ (TV3, 13 d. 00.10) tema. Filmas pasakoja apie tai, kaip artimiuji paieškos gali duoti visai netikėtų rezultatų. Filmo herojė Džesė kartu su mylimuoju žurnalistu vyksta ieškoti jo dingusio tévo. Paskutinįkart tévas buvo pastebetas negyvenamoje saloje Fili-

„*Plačiai atmerktos akys*“

pinuose. Kad būtų linksmiau, pora pasikviečia draugą. Bet rojaus kamplis, pasirodo, ne toks jau ir svingtas. Juolab kad ir tévas slepiasi, nes yra slapto projekto dalyvis. Projekto tyrimo objektas – baimė.

Naktį žiūrėti tokį filmą – tikras mazochistinis malonusmas. Bet ir mazochistai kartais pavargsta, todėl mielai tampa snobais. TV1 „*Snobokine*“ (*šivakar* 11 d. 23.05) – retai rodomas politiškai korektiškas Clinton Eastwoodo filmas apie tolerantiškumą „*Nenugalimasis*“ (2009). Jis perkels į Pietų Afriką, pirmuoju metu po to, kai žlugo apartheidas, ir į 1995 m. ten vykusias regbio pauliaus taurės varžyas. Prezidentas Nelsonas Mandela norėjo išnaudoti visas galimybes nutraukti dešimtmiečius trukusį baltųjų ir juodaodžių šalies gyventojų tarpusavio nesupratimą. Mandela tikėjo, kad sportas tam puikiai pasitarnaus, nors gerai žinojo, kad baltieji regbį dievina, o juodaodžiai jo nekenčia. Prezidentas tikisi, kad Pietų Afrikos regbio rinktinės kapitonas taps jo sąjungininku. Pagrindinius filmo personažus sukūrė Morganas Freemanas ir Mattas Damonas. Originalus filmo pavadinimas „*Invictus*“ – tai Williamo Ernesto Henley'aus cilérašio, kurį cituoja Mandela, pavadinimas. Mandela kartodavo, kad žodžiai:

„Esu savo likimo valdovas, esu savo sielos kapitonas“ padėjo jam išgyventi ilgus įkalinimo metus.

Apie tai, kas padeda išgyventi, ir Julie Bertucelli filmas „*Tėve mūsų, kuris esi medyje*“ (BTV, 16 d. 21.30). Don ir Piteris – dar viena laimingu šeima, tik iš mažo Australijos kaimelio. Jie augina keturis vaikus. Bet staigai Piterio mirtis pasėja chaosą. Kiekvienas šeimos narys pradeda ieškoti savos išgyvenimo strategijos. Aštuonerių metų Simona atsisako priimti tévo mirtį – milžiniškame medyje ji leidžia laiką su tévu, nes mano, kad jis liko gyventi medžio viršunėje.

Tačiau gyvenimas nestovi vietoje, Don grįžta į darbą, pradeda kurti ateities planus. Štai tada gamta išveržia į šeimos gyvenimą, o medžio šaknys skverbiasi po namo pamatais... Žinau, kad filmą galima interpretuoti pačiais įvairiausiai būdais, kad jis gražus ir poetiškas, mistiškas ir t.t., bet mano argumentas paprastas: Don vaidina Charlotte Gainsbourg. Neatsitiktinai parinkau ir jos nuotrauką hamake: tai taip pat gali būti dar vienas būdas išgyventi.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Mums rašo

Tiesos monopolis?

Nustebino ir suglumino kino kritiko Lino Vildžiūno replika „*Grafomanijos legitimacija*“ apie spektaklį „*Mūsų klasė*“, publikuota „7 meno dienose“, ir vėlesnis jo interviu, paskelbtas „*Lietuvos rytė*“. Nustebino ne kritiko nuomonė apie spektaklį – ją gerbiu kaip vieną iš skirtingų nuomonių, lydėjusią lietuviškają „*Mūsų klasės*“ premjerą, – bet pateikti argumentai. Ir nors replika buvo adresuota spektaklio režisieri Yanai Ross bei jos darbą įvertinusiai „*Aukšinė scenos kryžiai*“ komisijai, ją suprantu ir kaip iššūkį Nacionaliniam dramos teatrui, išleidusiam ir rodančiam, kritiko nuomonė, vertybiniu požiūriu ne tik abejotiną, bet net reakcingą spektaklį. Formuodamas šio teatro meninę programą, pasiūliau Y. Ross statyti „*Mūsų klasę*“. Todėl dabar, prisiandomas atsakomybę už rezultatą, noriu pateikti savo nuomonę.

Tadeuszo Slobodzianeko pjesė „*Mūsų klasė*“, nors ir paremta istoriniaisiais faktais, nėra nei istorinė paskaita, nei Holokausto žaizdoms gydyti skirtas „*balzamas*“. Dramaturgas nieko neteisina ir nemoralizuoją. Jis keilia klausimus. Vienas jų – kodėl auksos virsta budeliais? I L. Vildžiūno režinė klausimą, ar spektaklio traktuotėje yra „*kokis nors principi-*

nis skirtumas tarp personažų Zigmunto ir Menachemo“, Holokausto vykdytojo ir jo aukos, – atsakymą pirmiausia pateikia dramaturgas: esminio skirtumo nėra. Keršydamas nusikalsteliamus, žydas Menachemas pats tampa budeliu. Todėl abiejų vyru likimai vienodai tragiski: jie vienu metu netenka savo sūnų. Pjesės autorius siūlo vertinti savo herojus ne pagal jų tautinę priklausomybę, bet poelgius ir gebėjimą išlikti žmogumi nežmoniškomis aplinkybėmis. Šiuo požiūriu lietuviškos „*Mūsų klasės*“ kūrėjų pozicija iš esmės atitinka dramaturgo nuostatas. Todėl negaliu sustiki su L. Vildžiūno pareiškimu, kad „režisierė nesigilina į dramaturgijos turini“. Kitas klausimas – kokią priemonę jis naudoja?

Suprantu, kodėl Y. Ross spektaklio kritikams jo meninės priemonės yra jautriusias ir labiausiai diskutuotinas klausimas. Vaizduoti Holokausto tragediją pasitelkus cirko ir ginjolio priemones išties yra šokirujantis sprendimas. Tačiau ko-

niam tikslui jos tarnauja? Gal siekiui kruvino istorijos „*triukšmo ir įniršio*“ fone išryškinti aukos balsą, skambantį be tragediško patoso? Ne kartą teko stebėti jaudinančių spektaklio momentų. Kai deginama kaimo kluone kartu su kitais čia suvarytais žydais su kūdikiu ant rankų Dora tyloje baigia savo pasakojimą žodžiais „*Galiausiai apsišikau*“, tai išties sukelia kai kieno iš publikos „*krizinėm*“. Tada Doros vaidmens atlirkėja (Toma Vaškevičiūtė arba Miglė Polikevičiūtė), neslepdamas susijaudinimo, kreipiasi į žiūrovus paskutiniais personažo žodžiais – „*Tai buvo gyvenimas...*“ Ar ši akmiriką tarp aktorių ir žiūrovų gimus emocinis ryšis nėra iškalbingesnis už tragedijos eskalavimą?

Tragedijos ir farso giminystė šiuolaikiame mene, o ypač kūriniuose istorinėmis temomis, jau tapo bendrine tendencija. Taip suvokiamos istorinės katastrofos šiuolaikiame poapokaliptiniame pasaulyje. Žinoma, jokios estetinės priemonės

neatleidžia kūrėjo nuo atsakomybės pateikti savo poziciją. Manau, lietuviškos „*Mūsų klasės*“ kūrėjai ją turi ir artikuliuoja: žmogaus gyvenimas yra didžiausia vertybė. Kiekvienas, atėmęs arba sulaužę kitų gyvenimus, sumoka už tai didžiausią kainą akistatoje su pačiu savimi. Ši mintis išryškėja antroje spektaklio dalyje, pagyvenusiems aktoriams vaidinant Anapilin iškeliaujančius personažus. Ji paneigia kritiko teiginį, kad „spektaklyje aktoriai neuvokia, ką daro“.

Nesiruošu analizuoti spektaklio – tai ne mano, bet nešališkų kolegų darbas. Pateikiau tik akivaizdžiausius pavyzdžius, polemizuojančius su pagrindiniais L. Vildžiūno teiginiu. Bet tai darydamas anaipoltol neginu „*Mūsų klasės*“ pastatymo. Manau, jis pats apsigins per atvirą dialogą su išankstiniu nuostatu neturinčia publika, kuestionuodamas bet koki tiesos monopolį.

AUDRONIS LIUGA,
LNDT MENO VADOVAS

Parodos	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	
Nacionalinė dailės galerija	
Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija nuo 11 d. – Kęstučio Zapkaus (Niujorkas) retrospektyva	Olauskaitės paroda „Abi“ iki 20 d. – paroda „Jonui Vaičiui – 110“ Paroda „Leonidas Vaitys. Architektūra: kūrybos faktai“
Paroda „Šviesos“ (Aidas Bareikis, Patricija Jurkšaitė ir Žilvinas Kempinas)	Vlado Urbanavičiaus skulptūrinis objektas „Standartinių rezervuarai“ Dariaus Žiūros paroda „SWIM“
Vilniaus paveikslų galerija	
Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a.	Galerija „Kairė–dešinė“ Latako g. 3 iki 19 d. – Vlado Urbanavičiaus paroda „Juodraščiai“
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Oršos mūšio 500-ujų metinių minėjimo paroda „Oršos mūšis“	Galerija „Vartai“ Vilniaus g. 39 iki 12 d. – „Artscape“: Slovėnija. Vadimas Fishkinas, Julijonas Urbonas
Radvilų rūmai	
Vilniaus g. 24 Europos dailė XVI–XIX a. Dubingių ir Biržų kunigaikščių Radvilos Rytių Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas	Galerija „Aidas“ Trakų g. 13 iki 12 d. – Beso Margiani (Gruzija) tapybos paroda „Už horizonto“
Taikomosios dailės muziejus	
Arsenalo g. 3A Paroda „Nuo karo iki taikos“ (XX a. penktos dešimtmečio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos) Leonardo Tuleikio paroda „Tapybos atspindžiai“	„Prospekto“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 iki 19 d. – naujai priimtu Lietuvos fotomenininkų sajungos narių paroda „New Folder“
Vytauto Kasiulio dailės muziejus	
A. Gožauto g. 1 Vytauto Kasiulio kūrinių kolekcija Paroda „Arbit Blato Paryžius ir Venecija“	Pamėnkalnio galerija Pamėnkalnio g. 1/13 Arvydo Každailio jubiliejinė grafikos paroda „Patyrmai“
Lietuvos nacionalinės muziejus	
Naujasis arsenalas Arsenalo g. 1 Seniosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas Kryždirbystė Paroda „Tradicinius audimas: spalva ir ornamentas“ Paroda „Muziejus ir kolekcininkas: Gedimino Petraičio išeivijos dailės kolekcija ir Zigfrido Jankausko lituanistinių sidabro dirbinių kolekcija“	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus Pilies g. 40 iki 12 d. – Gaivos Paprastosios tapybos darbų paroda „Kitoks pasaulis“
Kazio Varnelio namai-muziejus	
Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44	Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 Paroda „Svajonių komanda“ (Martynas Gaubas, Kazys Venclavas, Danas Alekša)
Bažnytinio paveldo muziejus	
Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginių tekstilių paroda „Šilkas ir auksas“	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 iki 12 d. – Adolfo Šaulio (Estija) paroda „Grand Free“
„VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	
Parodų salės „Titanikas“ Maironio g. 3 Elenos Balsiukaitės-Brazdžiūnienės tapybos darbų paroda „Aš esu daktaras meilė“ iki 15 d. – paroda „Stotelė: Vilnius“ Grafinio dizaino paroda „Plakatų apsuptyje“	„Mažoji galerija“ Latvių g. 19A iki 20 d. – paroda „Aktas“ (tapyba, grafika, skulptūra)
Tekstilių galerija „Artifex“	
Gaono g. 1 Jurgos Šarapovos paroda „Dubens dugnas“	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija Šv. Jono g. 11 iki 21 d. – Ernesto Fidelio Romero Bayterio (Kolumbiija) paroda „Extracomunitario“
„5 Mills“	
Molūnų g. 5 Paroda „Studentų meno dienų: Kosminė odisėja 2014“	Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija „Vėjas“ Gožauto g. 2/15 nuo 12 d. – paroda „Kosminė odisėja 2014“
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“	
Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai	Kaunas
Telšių galerija	
Kęstučio g. 3 iki 15 d. – Gražinos Gužienės tapybos darbų paroda „Lada ir Lela“	M. Žilinsko dailės galerija Neprikalomybės a. 12 iki 13 d. – paroda „Sveikas, Paryžiau! Litvakų dailininkų kelias“
Kauno paveikslų galerija	
K. Donelaičio g. 16 Keramikų Lilijos Olšauskienės ir Augustės	KAUNAS Nacionalinis operos ir baletų teatras 11, 12 d. 18.30, 13 d. 18 val. – PREMJERA! G. Rossini „SEVILIJOS KIRPĖJAS“. Muzikos vad. ir dir. – J. Geniušas, dir. – A. Soriano (Ispanija), rež. – E. Sagi (Ispanija), scenogr. – L. Corbella (Ispanija), kost. dail. – P. Ojangu-ren (Ispanija), šviesų dail. – G. Marder (JAV),
VILNIUS	
„7md“ rekomenduoja	
Dailė	
	Apie Kęstučio Zapkaus reikšmę kalbama kaskart, kai nagrinėjamas pirmas Nepriklausomos Lietuvos dailės permainų dešimtmetis, tačiau jo paties kūryba iki šiol čia nėra geriau žinoma, todėl verta nepraleisti progos aplankytį Niujorke gyvenančio tapytojo retrospektyvą ir parodą „Šviesos“, kur pristatomi jo ugdytų menininkų – Aido Bareikio, Patricijos Jurkšaitės ir Žilvino Kempino – kūriniai. Nacionalinėje dailės galerijoje parodos atidaromos šiandien 18 val. ir veikia iki birželio 1-osios.
Muzika	
	Balandžio 12 d., šeštadienį, 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje Lietuvos kamerinių orkestras, diriguoamas Modesto Pitrėno, atliks belgų kompozitoriaus Guillaume Lekeu <i>Adagio</i> styginiams bei tarptautinių pripažintų pelniusios lietuvių kompozitorės R. Šerkšnytės pasaulyje jau plačiai skambėjusių „Vasaridžio giesmę“. Antroje dalyje – Felixo Mendelssohno simfonija ir Koncerto smuikui ir orkestriui e-moll versija fleitai. Solistas – olandų fleitininkas Jacques'as Zoonas, daugelio konkursų laureatas, koncertuojantis su įvairiais orkestrais.
Teatras	
	Balandžio 12, 13, 16 d. 18 val. Didžiojoje Nacionalinio Kauno dramos teatro scenoje galima pamatyti Agnaius Jankevičiaus premjerą „Gentis“. Spektaklis pastatytas remiantis Ievos Simonaitytės romanu „Aukštųjų Šimonių likimas“ ir autorės publicistikos straipsniais bei biografija.
Valstybinis jaunimo teatras	
	choreogr. – N. Castejon (Ispanija), choromo vad. – Č. Radžiūnas 15 d. 18.30 – L. Delibes „KOPELIJA“ Dir. – A. Šulčys 16 d. 18.30 – „TRISTANAS IR IZOLDA“ (pagal R. Wagnerio muz.). Muzikinis vad. ir dir. – M. Pitrėnas
Nacionalinis dramos teatras	
	Didžioji salė 11 d. 18.30 – A. Schnitzlerio „10 DIALOGŲ APIE MEILE“ Rež. – Y. Ross 12 d. 18.30 – Euripido „BAKCHANTĖS“. Rež. – G. Varnas 13 d. 12 val. – „PELENĖ“ (pasaulio pasakų motyvais). Rež. – J. Dautartas 15 d. 17 val. – M. Ivaškevičiaus „IŠVARYMAS“. Rež. – O. Koršunovas 15 d. 17 val. – M. Ivaškevičiaus „IŠVARYMAS“. Rež. – O. Koršunovas 16 d. 18.30 – T. Shobodzianeko „MŪSU KLASE“ Rež. – Y. Ross 17 d. 18.30 – M. Sperro „MEDŽIOKLĖS SCENOS“. Rež. – R. Atkočiūnas 18 d. 18.30 – F. Dostojevskio „STEPAŃKOVO DVARAS“. Rež. – J. Vaitkus
Rusų dramos teatras	
	Didžioji salė 11 d. 18.30 – N. Gogolio „LOŠĘJAI“. Rež. – M. Byčkovas (Rusija) 12 d. 12 val. – „SNIEGO KARALIENĖ“. Meno vad. ir rež. – O. Tamašauskienė (klasicinio šoko (baletu) kolektyvas „Nuotaika“) 13 d. 12 val. – J. Švarco „SNIEGO KARALIENĖ“. Rež. – A. Ščiuckis 13 d. 18.30 – F. Veberio „KVAILIŲ VAKARIENĖ“. Rež. – M. Poliščiukas (Prancūzija) 16 d. 18.30 – E.-E. Schmitto „DVIĘJŲ PASAULIŲ VIEŠBUTIS“. Rež. – S. Račkys 17 d. 18.30 – PREMJERA! I. Vyrypajevovo „ILUZIJOS“. Rež. – O. Kovrikovas 17 d. 12 val. – „LINKSMOJI EINŠTEINO LABORATORIJA“ Rež. – S. Pikturaitė 18 d. 18.30 – A. Jablonskajos „STABMELDŽIAI“ Rež. – J. Vaitkus
Teatras „Lélé“	
	Didžioji salė 13 d. 18 val. – „NE PAGAL ŠIO PASAULIO MADA“ (fantazija apie poetą K. Donelaitį). Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas 12 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „GRYBŲ KARAS“. Rež. – A. Mikutis 13 d. 12 val. – „DAKTARAS DOLITLIS“ (pagal H. Loftingą). Rež. – R. Driežis Mažoji salė 12 d. 14 val. – R. Mikučio „LIUNĖS NUOTYKIAI“. Rež. – A. Grybauskaitė 13 d. 14 val. – „AUOKSO OBELĖLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“. Scen. aut. ir rež. – R. Driežis
Menų spaustuvė	
	11 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „NUTOLE TOLIAI“ (pagal P. Širvį). Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“) 12 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „59'ONLINE“. Idėjos aut. L. Vaskova ir R. Mačiliūnaitė (jaunųjų scenos menininkų programa „Atvira erdvė'13“)

			Bibliografinės žinios
GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS			
<i>Apelsinas plaštakai</i> : romanas / Algirdas Vaseris. – Kaišiadorys : Printėja, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 195, [1] p. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-445-184-3			
<i>Briuselio dienoraščiai</i> : [eilės] / Vytautas Landsbergis. – [Vilnius] : Dominicus Lituanus, [2014] ([Vilnius] : Jungt. spaudos paslaugos). – 212 p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9955-811-67-1 (jr.)			
<i>Būtis-nebūtis</i> : cileraščiai / Emilia Liegutė. – [Vilnius] : [Petro ofsetas], [2014] ([Vilnius] : Petro ofsetas). – 91, [1] p. : iliustr. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-609-420-346-6			
<i>Džozefas Antonas</i> : memuarai / Salman Rushdie ; iš anglų kalbos vertė Albina Šorys. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2013] (Kaunas : Spindulio sp.). – 541, [2] p. – Tiražas 1200 egz. – ISBN 978-9955-23-747-1 (jr.)			
<i>Itališkos „špilkos“</i> : romanas / Magdalena Tulli ; iš lenkų kalbos vertė Birutė Jonuškaitė. – Vilnius : Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 166, [2] p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9986-39-792-2 (jr.)			
<i>Jerichas 1941 metais</i> : Vilnius geto istorijos : romanas / Igor Argamantė ; iš italių kalbos vertė Toma Gudelytė. – [Vilnius] : Aukso žuvys, 2014 (Vilnius : BALTO print). – 218, [4] p. : iliustr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-8120-02-8			
<i>Josifo Brodskio ryšiai su Lietuva</i> : [poeto draugų atsiminimai] / sudarė Ramūnas Katilius ; [poeziją ir prozos tekstus iš rusų ir anglų kalbų vertė Ramūnas R. Katilius]. – Vilnius : Pakniono leidykla, [2013] ([Vilnius] : Standartų sp.). – 446, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas [700] egz. – ISBN 978-9955-736-45-5 (jr.)			
<i>Jotvingių giesmės</i> : proza / Vytautas Landsbergis. – Vilnius : Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : Standartų sp.). – 155, [1] p. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-9986-39-789-2 (jr.)			
<i>Kai dingo balandžiai</i> : [romanas] / Sofi Oksanen ; iš suomių kalbos vertė Danutė Sirijos Giraitė. – Vilnius : Versus aureus, [2013] (Gargždai : Print-it). – 333, [2] p. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9955-34-447-6			
<i>Kardy audra</i> : [romanas] / George R.R. Martin ; iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė. – Vilnius : Alma littera, 2014 (Kaunas : Spindulio sp.). – 987, [3] p. – (Ledo ir ugnies giesmė ; kn. 3). – Tiražas 4000 egz. – ISBN 978-609-01-1329-5 (jr.) : [50 Lt 86 ct]			
<i>Kaip išgyventi amžių sandūroje</i> : Lietuva–Airija–Brazilija : namų šeimininkės užrašai / Rasa de Silva. – Vilnius : Fortus Vita, 2014 (Vilnius : Standartų sp.). – 239, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-95162-8-8			
<i>„Metai“ ir pasakėčios</i> / Kristijonas Donelaitis ; parengė Mikas Vaicekauskas. – Vilnius : Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, 2014 (Vilnius : BALTO print). – 158, [2] p. – (Lietuvių literatūros lobynas. XVIII amžius : LL) / visuomeninė redaktorių taryba: Viktorija Daujotytė ... [et al.], ISSN 2351-5309). – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-9986-39-791-5 (jr.)			
<i>Mylimųj laiškai</i> / sudarė Ursula Doyle ; iš anglų kalbos vertė Virginija Jakutienė, Marija Bogušytė. – Vilnius : Vaga, 2014 (Vilnius : BALTO print). – 129, 136, [7] p. – Apverčiamasis leid. – Tiražas 1300 egz. – ISBN 978-5-415-02342-4			
<i>Nenoriu nieko neveikti</i> : poezija ir rankraščiai / Marcelijus Martinaitis ; [sudarė ir parengė Valentinas Svetnickas]. – Vilnius : Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, [2014] (Vilnius : Petro ofsetas). – 215, [1] p. : iliustr., faks. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9986-39-790-8			
<i>Nespeškite katės į kampą</i> : [romanas] / Zorabas Džavachisvili, Beata Januškaitė-Lukaševič. – Vilnius : Versus aureus, [2014] (Vilnius : BALTO print). – 286, [1] p. – Tiražas [800] egz. – ISBN 978-9955-34-451-3 (jr.)			
<i>Pasinerk į mane</i> : [romanas] / Sylvia Day ; iš anglų kalbos vertė Inga Stančikaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 363, [2] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Ciklo „Crossfire“ knyga. – Tiražas 4000 egz. – ISBN 978-9955-23-751-8 (jr.)			
<i>Prancūziškos pamokos</i> : [romanas] / Hilary Reyl ; iš anglų kalbos vertė Audronė Jonienė. – Vilnius : Sofoklis, 2014 (Vilnius : EuropaPrint). – 382, [1] p. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-609-444-119-6 (jr.)			
<i>Prieš ištarant sudie</i> : romanas / Mary Higgins Clark ; iš anglų kalbos vertė Džilda Zubačiienė. – Vilnius : Alma littera, 2014 (Kaunas : Spindulio sp.). – 315, [2] p. – Tiražas 2200 egz. – ISBN 978-609-01-1348-6 (jr.) : [26 Lt 13 ct]			
<i>Silva Rerum III</i> : romanas / Kristina Sabaliauskaitė. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 314, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 5000 egz. – ISBN 978-9955-23-752-5 (jr.)			
<i>Silva Rerum III</i> : romanas / Kristina Sabaliauskaitė. – 2-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2014] (Kaunas : Spindulio sp.). – 314, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 8000 egz. – ISBN 978-9955-23-752-5 (jr.)			
<i>Suvilioti Ingrid Bergman</i> : [romanas] / Chris Greenhalgh ; iš anglų kalbos vertė Milda Baronaitė. – Vilnius : Sofoklis, 2014 (Vilnius : Petro ofsetas). – 334, [2] p. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-609-444-122-6 (jr.)			
<i>Šiapus ir anapus Vilniaus vartų</i> : veidai ir vaizdai / Gražina Mareckaitė. – [Vilnius] : R. Paknio leidykla, 2013 ([Kaunas] : Spindulio sp.). – 190 p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas [600] egz. – ISBN 978-9955-736-49-3			
<i>Vaivos juosta</i> : [detektyvinis romanus] / Kazys Almenas. – Vilnius : Versus aureus, [2014] (Klaipėda : Druka). – 395, [3] p. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9955-34-452-0			
<i>Z</i> : romanus apie Zeldą Ficdžerald / Therese Anne Fowler ; iš anglų kalbos vertė Kristina Lukošienė. – Vilnius : Sofoklis, 2014 (Vilnius : EuropaPrint). – 431, [1] p. – Virš. antr. ir aut. nenurodyti. – Tiražas 1750 egz. – ISBN 978-609-444-120-2 (jr.)			
PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ. LIETUVOS NAC. M. MAŽYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS			

Savaitės filmai

Dalaso klubas ***

Iš Kanados kilusio režisieriaus Jeano-Marco Vallée filmas sugražina į 9-ojo dešimtmečio Texasą. Čia gyvena rodeo gerbėjai ir homofobai. Toks, regis, ir pagrindinis filmo herojus Ronas – elektrikas, mėgstantis seksą, narkotikus, alkoholį ir, žinoma, rodeo. Netikėtai atsidūrės ligoninėje jis sužino, kad serga AIDS. Gydytojai praneša, kad Ronui liko gyventi mėnuo. Šis pradeda ieškoti galimybų išgyventi ir sužino, kad galintys jam padėti vaistai JAV dar nepatvirtinti. Ronas vyksta į Meksiką, išgirsta apie alternatyvias AIDS gydymo formas ir greitai supranta, kad nelegali prekyba iš ten atsivežtais vaistais padės ne tik jam, bet ir kitiemis nelaimėmis draugams. Jis įkuria „Dalaso pirkėjų klubą“, kurio narai gauna Rono nelegaliai platintamų vaistų dozes. Ronas keičiasi žiūrovo akyse – jo verslo partneriu tampa transvestitas Rajonas. Jie abu kovoja už išlankimą. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Matthew McConaughey ir Jaredas Leto šiemet pelnytai apdovanoti „Oskarais“, nes būtent ju dėka kai kurie filmo epizodai pasiekė tikros tragedijos aukštumas. Deja, to nepasakysi apie režisierių, kuris pernelyg dažnai klimpsta į pigų sentimentalumą. Nors herojai turėjo realius prototipus, filmas sukurtas pagal išbandytus Holivudo receptus – jų banalumas taip pat filmui ne į naują (JAV, 2013). (Vilnius)

Divergentė **

Veiksmas nukelia į ateities Žemę. Ant Čikagos griuvėsių iškilusioje metropolijoje kuriamą tobula visuomenę, todėl visi 16 metų sulaukę paaugliai turi pasirinkti vieną iš penkių frakcijų ir likti joje visą gyvenimą. Kickviena frakcija atspindi charakterio savybes: nuoširdumą, atsisakymą, draugiškumą, erudiciją ir drąsą. Jei paauglys turi daugiau nei vieną bruožą, jis pavadinamas netinkamu ir eliminuojamas. Filmo herojė Beatris taip pat netinkama, bet jai pavyks pasiekti ir rasti kelią į požemius. Čia gyvenantys žmonės nusprendė pasipriešinti žiauriai sistemai. Pagrindinius vaidmenis Neilo Burgerio filme sukūrė Shailene Woodley, Theo Jamesas, Kate Winslet, Zoe Kravitz (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Filomena ***

Airė Filomena pagimdė sūnų būdama paauglė, o tokias „puolusias“ merginas Airijoje siūsdavo į vienuolyną „persiauklėti“. Vienuolės atėmė Filomenos sūnų ir atidavė ji įsiuvalinti amerikiečių šeimai. Kai Filomenai pavyko ištrūkti iš vienuolyno, ji gyveno dorai, oriai, bet visą laiką ieškojo sūnaus. Jos istorija susidomėjo žurnalistas, kuris rašė apie bažnyčios slaužytus likimus. Kartu šie du labai skirtinčių žmonės vyksta į JAV ieškoti Filomenos sūnaus... Garsus britų režisierius Stephenas Frearsas („Karaliénė“, „Pavojingi ryšiai“) sukūrė filmą pagal tą kelionę aprašiusio Martino Sixsmitho knygą. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė Judi Dench ir Steve'as Cooganas (D. Britanija, JAV, Prancūzija, 2013). (Vilnius, Kaunas)

Ji ***

Veiksmas nukels į netolimą ateitį, kurioje gyvena ką tik išsiskyręs rašytojas Teodoras (Joaquin Phoenix). Jis užsidirba pragyvenimui rašydamas laiškus. Teodoras jaučiasi vienišas ir netrukus įsimyl į naujai įsigytą kompiuterių sistemą „Samanta“ yra kompiuteris, bet kalba Scarlett Johansson balsu. Būtent ši kompiuterinė mergina Teodorui atrodo tobula. Tačiau naujas Spike'o Jonze'o, išgarsėjusio filmu „Būti Džonu Malkovičiumi“, kūrės – ne apie naujas technologijas. Režisieriu jos tik pretekstas prabili apie meilę, intymumą, žmones, kurie būdami šiamė pasaulyje ir konkretiame erdvėje iš tikrujų gyvena kitur. Taip pat vaidina Amy Adams, Rooney Mara, Olivia Wilde (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

Kapitonas Amerika. Žiemos karys ***

Kino komikso apie keršytojų būrio nario superdidvyrių Stivo Rodžerso, praminto Kapitonu Ameriku, nuotykius tėsinys. Superdidvyris įsiuria Vašingtone, bet ramybės jam nebūs, netrukus Kapitonas Amerika turės ir vėl gelbėti pasaulį. Kad demaskuotų piktadarių sąmokslą, jam net teks sujungti pastangas su Juodaja našle. Režisieriu Anthony ir Joe Russo filme vaidina Chrisas Evansas, Samuelis L. Jacksonas, Scarlett Johansson, Sebastianas Stanas, Robertas Redfordas (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

Nimfomanė. 1 dalis ****

Vienišius Zeligmanas randa gatvėje primuštą, vos gyvą moterį. Parsivedęs namo, jis klausosi Džo pasakojimo apie jos gyvenimą, tėvus, erotinius nuotykius. Didysis provokatorius Larsas von Trieras filme sugrižo prie pasutiniai metais įj ypač jaudinančių temų – mirties, lyties, kaltės, depresijos. Tarp Džo (Charlotte Gainsbourg) ir jos pasakojimo besiklausančio Zeligmanno (Stellan Skarsgård) iš esmės vyksta filosofinė diskusija. Tačiau von Trieras niekad nenori būti monotoniškas, todėl filmo stilus pasižymi kontrastais – lyriko ir atviro grotesko, tragizmo ir net burleskiškai rodomo sekso. Nors Lietuvoje filmą buvo siekta uždrausti, esą jis pornografinis, režisierius nesiekia sužadinti žiūrovų geismus. Greičiau atvirkščiai, bet kad tai suprastų, žiūrovams prireiks ne tik humorą jausmo, bet ir intelekto pastangu (Danija, Vokietija, Prancūzija, Belgija, D. Britanija, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacobkis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

11–17 d. – Rio 2 (3D, JAV) – 12, 14.45, 17.40, 20.30
Rio 2 (JAV) – 11.15, 13.45, 16.15, 19.15
Trys dienos nužudyti (JAV, Prancūzija) – 11.30, 14, 16.40, 20, 21.45
Ji (JAV) – 11.45, 14.30, 17.15, 18.45, 21.30
Nojaus laivas (3D, JAV) – 14.15, 20.45
Nojaus laivas (JAV) – 11, 17.30
Kapitonas Amerika. Žiemos karys (JAV) – 12, 18 val.

„Ji“

13 d. – Narsusis riteris Justinas (Ispanija) – 13.40
14 d. – Savižudžių kambarys (Lenkija) – 16.50

Pasaka

11, 15 d. – Laisvės tango (Prancūzija, Belgija) – 17.30; 12 d. – 16 val; 13 d. – 18.30; 14 d. – 18 val; 16 d. – 19.45; 17 d. – 15 val.

11 d. – Dalaso klubas (JAV) – 17.45; 13 d. – 18.15; 17 d. – 18 val.

11 d. – Ji (JAV) – 19.30; 12 d. – 18 val.; 12 d. – 21 val; 13 d. – 20.45; 14 d. – 20.30;

15 d. – 20.45; 16 d. – 19.30; 17 d. – 19 val.

11, 14 d. – Blogi mentai (Prancūzija, JAV) – 20 val; 12, 13 d. – 20.30; 15 d. – 19.30;

16 d. – 18, 21.45; 17 d. – 20.30

11 d. – Yves Saint Laurent (Prancūzija) – 20.30;

12 d. – 18.45, 20.45 13 d. – 17, 19 val; 14 d. – 20.15;

15 d. – 18, 20 val; 16 d. – 18.15, 20.15

11 d. – Viešbutis „Grand Budapest“ (JAV,

Vokietija) 21.45; 12 d. – 16.15; 14 d. – 18.30;

15 d. – 21.15; 16 d. – 17.30; 17 d. – 17 val.

11 d. – Nimfomanė. 1 dalis (Danija, Vokietija, Prancūzija, Belgija, D. Britanija) – 22 val.;

12 d. – 22.15; 13 d. – 16 val.; 14 d. – 21.45;

15 d. – 18.15; 16 d. – 22 val; 17 d. – 21.30

12, 13 d. – Rio 2 (JAV) – 14 val.

12 d. – Didžioji skruzdėlyčių karalystė (Prancūzija) – 14.15

12 d. – Narsusis riteris Justinas (Ispanija) – 14.30

12 d. – Aš tuo grįšiu (Prancūzija) – 16.30;

13 d. – 15 val; 14 d. – 18.15; 17 d. – 16.30

12 d. – Nematomas frontas (rež. V. Šruoginis, J. Ohman) – 18.30

17 d. – Didis grožis (Italija, Prancūzija) – 15.15

17 d. – Volstryto vilkas (JAV) – 18.30

Ozo kino salė

11 d. – Greičiau nei triušiai (Rusija) – 16.10;

15 d. – 18 val.

11, 12, 17 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 18 val; 16 d. – 16 val.

12 d. – Nesamasis laikas (rež. M. Vildžiūnas) – 15 val; 15 d. – 16.30; 16 d. – 18 val.

12, 17 d. – Trispalvis (rež. V.V. Landsbergis) – 16.30

KAUNAS

Forum Cinemas

11–17 d. – Rio 2 (3D, JAV) – 10.40, 13, 15.30, 17, 19.20

Rio 2 (JAV) – 11.45, 14, 16.20

11, 12 d. – Trys dienos nužudyti (JAV,

Prancūzija) – 13.15, 15.50, 18.30, 21.30,

23.20; 13–17 d. – 13.15, 15.50, 18.30, 21.30,

11, 12 d. – Ji (JAV) – 12.35, 15.15, 18.15,

20.50, 23.45; 13–17 d. – 12.35, 15.15,

18.15, 20.50

11, 12 d. – Nojaus laivas (3D, JAV) – 13.45,

21.15, 23 val; 13–17 d. – 13.45, 21.15; Nojaus laivas (JAV) – 10.50, 18 val.

Kapitonas Amerika. Žiemos karys (JAV) –

11.30, 18.45; Kapitonas Amerika. Žiemos karys (3D, JAV) – 14.30, 20 val.

Nimfomanė. 1 dalis (Danija, Vokietija, Prancūzija, Belgija, D. Britanija) – 15, 17.45, 20.35

Divergentė (JAV) – 12, 21.45

11, 12 d. – Redirected / už Lietuvą!

(rež. E. Velyvis) – 23.10

11–17 d. – Ištroškė greičio (JAV) – 21 val.

Tarzas (JAV) – 11 val.

Ponas Žirnis ir Šermanas (JAV) – 10.20

300: imperijos gimimas (3D, JAV) – 17.30

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

11–17 d. – Rio 2 (3D, JAV) – 11.15, 14, 16.30, 19, 20.45

Rio 2 (JAV) – 10.15, 12.35, 15 val.

Trys dienos nužudyti (JAV, Prancūzija) – 14.30, 19.15, 21.50

Ji (JAV) – 17.15, 20 val.

Nojaus laivas (3D, JAV) – 21.30; Nojaus laivas (JAV) – 11.30, 17.30

Kapitonas Amerika. Žiemos karys (3D, JAV) – 14.30, 21.15; Kapitonas Amerika. Žiemos karys (JAV) – 11, 18 val.

Nimfomanė. 1 dalis (Danija, Vokietija, Prancūzija, Belgija, D. Britanija) – 13.30, 20.15

Divergentė (JAV) – 10.30, 16.15

Tarzas (JAV) – 10.30, 15.15

Ponas Žirnis ir Šermanas (JAV) – 12.45, 17.45